

ՃԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԾԹ.

Կ. ՊՈԼԻՄ, ՕԳՈՍՏՈՍ 11, 1906

ԹԻԻ 32

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ Զ. Գ. ԿՐԻՆ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ Զ. Ս. ՊԱՐՆԱՍ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Անարդիտ Գուլեն 561. — Ծննդոց Գ. Գլուխ, Կամ Մեղքին Ծագումը 563. — Շնչերակային վատասերում 565. — Ուրիշ Շարքապառնի Մը վկայութիւնը 566. — Փրկական վարդապետութիւնը Ըստ Հռովմայեցւոց Թղթոյն Պողոսի Առարկական Հարցման Զեւի Տակ 567. — Սոց Ֆրանսիսքոյ Սարսափը 568. — Գումաձորի Աւետ. Եկեղեցին 570. — Պարտիզանի Բարձր. վարժարանի Խնամակալներու Ժողովը 572. — Հայունեաց վարժարան, Աւստրալոր 572. — Կեդրոնական Թուրքիոյ Գուլեն, Այնքապ 572. — Արօսթիք Ինսթիթիւթ, Գոնեա 572. — Քաղաքական Լուրեր 573.

ԱՆԱԹՈՒՄ ԳՈՒԼԷՃ

(Մ. Հ. Ս. ԱԿԷ)

Այս յօդուածին նպատակը չէ ամբողջովին նկատարարել կրթական այդ յաջող հաստատութիւնը : Անոր ամէնէն ուշագրաւ հանգամանքները միայն պիտի յիշուին շնորհիւ համար այն կէտերը, որոնք մեր դատողութեամբ կը բացատրեն նշանաւոր այն յառաջդիմութիւնը, զոր Անաթոլիա Գուլենը ըրած է իր գոյութիւնը արտօնող Կայս. հրամանագրին շնորհիւ : Ի վեր :

Վարժարանի մը բնական շրջավայրը անմիջական ազդեցութիւն ունի անոր յաջողութեան վրայ : Պատանեկան միտքը, որ կ'ընդլայնի այնպիսի միջավայրի մը մէջ ուր բնութեան վստահութիւնը եւ գեղեցկութիւնը օրէ օր կը պարարեն անոր աչքերը, անշուշտ կանոնաւոր ու լայն զարգացում կ'ընդունի : Իմաստուն ուսուցիչը բնութեան աւելի յարգ կ'ընծայէ՝ իր աշակերտին ոչ միայն գեղեցկազդեցական եւ բանաստեղծական կարողութեան զարկ մը տալուն, այլ եւ անոր լաւագոյն խորհրդին շարունակ կօչումը ընելուն համար : Շնորհաւորելի բան է արդարեւ օր մեր լաւագոյն գոլէճներէն մին կը գտնուի Անատոլիոյ ամէնէն սիրուն դաշտերէն միոյն վերին մասին վրայ : Հիւսիսի կողմէն բարձր բլուրներ կը չափաւորեն Սեւ Ծովէն փոքր հովերը, մինչ ամէն ուրիշ կողմէ հորիզոնը կ'ընդհատուի լեռնային բարձր գոտիներով :

Եղանակներու փոփոխումը նոր գեղեցկութիւններ եւ գոյնի նոր ալիքներ կը բերէ միայն :

Այցելուին ուշագրութիւնը գրաւող առաջին բաներէն մին է գոլէճին ժամացոյցի աշտարակէն քառորդ ժամերը զարնող քաղցրաձայն զանգակներուն ձայնը : Հարիւրաւոր զբաղեալ մարդոց ժամանակը կանոնաւորելու լաւագոյն հնարք մը չէր կրնար գործածուիլ : Այդ զանգակներուն ձայները մերթ հովին ու անձրեւին գոռումին, մերթ խաղացող սողալոց ուրախալից ազդակներուն խառնուելով եւ մերթ գիշերաւան հանդարտութիւնը վրդովելով երաժշտական յոյժ այլազան թելադրութիւններ կ'ընեն գործօն մտքին : Գոլէճի շրջանաւարտներուն համար բարեբաւարիկ մտածում մը եղաւ այդ զանգակաշարը նուիրելով գոլէճին՝ ծառայութիւն մը մատուցանել իրենց օրհեցեալ վարժարանին եւ միեւնոյն ժամանակ իրենց օրրոյն եւ հաւատարմութեան այսպիսի քաղցր յուշարար մը հաստատել հոն :

Հաստատութեան մը նկարագիրը կը կազմուի այն մարդոց միջոցով, որոնց վրայ կը ծանրանան անոր պատասխանատուութիւնները, եւ այս բնաւ աւելի ճշմարտեամբ չէ քան Մարտիանի գոլէճին նկատմամբ : Անոր նախագահը կրթական այդ կեդրոնին լուրջ պաշտօնական գլուխը չէ, այլ անոր

չուրջ դարձող այլազան բաւոր շահերուն հոգին : Անոր ժիր միտքը եւ ջղուտ գործունէութիւնը անընդհատ կը գործեն սա միակ նպատակով, որ է երկու տեղէ դեռահասները պատրաստել հոգեւոր օգտակար ծառայութեան : Մտաւորական ամենաբարձր գաղափարներ ունենալով հանդերձ բնաւ թոյլ տուած չէ որ ատոնք նսեմացնեն ամէն ողջ միտ կրթութեան բարոյական եւ հոգեւոր կէտ նպատակին : Սքանչելի յաջողութիւն ունեցած այս երկու բաները իրարու միացնելու եւ իր աշակերտները Բրիտանեակաւն զօրաւոր նկարագրի գերագոյն կարեւորութեան խորին զգացումով տոգորելու : Նախագահին նեցուկ են միշտ գտնուել փրօֆէսորները եւ դասատուները : Ոչ նուազ քան տասնըվեց գոյնճ ու համալսարան նպատած են աւելցնել ոյժը թոյն հաստատութեան կրթական մարմինին, որու անդամներէն ոմանք աստիճաններ կը կրեն ի նշան ուսանողութեան ասպարէզին վրայ շահուած բարձր զարգացումներու : Այս մարդիկը ուսուցչական արուեստի մէջ իմացական կարողութիւններ եւ անսովոր արդիւնաւորութիւն ունենալէ զատ միասնաբար կ'աշխատին բացարձակ համերաշխութեամբ : Գոյնճը եւ անոր շահերը անոնց անձնական շահերէն բարձր են : Փօքրոզի եւ տիմար նախանձարեկութիւններու նշաններ չկան : Կծու քննադատութիւններ չեն վրդովեր օգն հաստատութեան լուրջ ու անկեղծ գործը : Ամէն ոք իր բոլոր ոյժով կ'աշխատի, անշուշտ իր մասնաճիւղին մէջ, բայց նախ ու մասնաւոր գոյնճին համար :

Անաթոլիա Գոյնճը նախաձեռնի յաջողութեամբ պատկանեցաւ սա պատճառով որ անոր զարգացման համար աշխատողները օկիզբէն իսկ մարդօց ընծայեցին կարեւորութիւն եւ ոչ կահերու եւ գոյքերու, կրթիչներու անձնական նկարագրի մանաւանդ քան դրամագլխի մեծութեան կամ ուսման յայտագրի ճոխութեան : Այցելու մը նախագահին հետ խօսելու պահուն յիշեց այն խորին տպաւորութիւնը զոր կրած էր գոյնճին փրօֆէսորներէն, եւ առաւ պատասխան մը անոնց հանդէպ այնքան ուր արտայայտող օրջան հայր մը միայն կարող է տածել իր գաւազներուն համար : Ահաւասիկ ուրիմն գաղտնիքը : Երբ արժանահաւատ անձեր փախադարձ վտանգութեամբ կ'աշխատին կրթական բարի գործի մը համար, առանց անձնական տեղէ շարժառիթի, արտադրուած կրթական ոյժը անյաղթելի կ'ըլլայ :

Պարտք կ'զգանք այս իրողութիւնները չեղտել ոչ թէ խուսմը մը մարդիկ գովելու համար, որոնք

այնչափ զբաղ ու երջանիկ են իրենց գործով որ գովեստի պէտք չունին, այլ ամէն տեղ մեր ընթերցողներուն ուշադրութիւնը դարձնելու համար այն գործնական յաջողութեան, որ կրթական ու հոգեւոր շրջանակի մէջ կ'աւանդուի միաբանական ու անշահախնդրական աշխատութեան միջոցով : Ծաւալի է որ այսօր շատ տեղեր յաջողութիւնը խուսափուկ բան մը կը դառնայ սա պատճառով որ մարդ մը կամ մարդիկ կ'աշխատին իրենց անձին, իրենց ունայնասիրութեան, իրենց հպարտութեան, իրենց քօակներուն ծառայելու միեւնոյն ժամանակ իրենց հասարակութեան : Այս անկարելի է : Հանրային ծառայութիւնը, ըլլայ բեմի, դպրոցի եւ մամուլի մէջ, ամբողջ օրտով աշխատող մարդիկ կ'ուզէ նախանձեւ եւ շահախնդրութենէ զերծ : Սկիզբէն իսկ գոյնճին հիմնադիրները մեծ իմաստութիւն ցուցին անհրաժեշտ ամէն զօնօղութիւն ընելով, որպէս զի գոյնճին ուսուցիչները իրենց ուրոյն մասնաճիւղերուն համար պատրաստուին : Անոնց միջոցներ ընծայեցին իրենց մասնաճիւղերուն հետեւիլ եւ աստիճաններ օտանալ բարձր հաստատութիւններու մէջ : Այս հեռատես ձեռնարկին արդիւնքը լիովին եւ ակներեւ կը տեսնուի գոյնճին կրթական ոյժին մէջ :

Ուրախ ենք որ գոյնճը կարեւոր տեղ մը տուած է երաժշտութեան : Շատեր անտարակոյտ երաժշտութիւնը կը նկատեն զբօսանք եւեթ, հաճելի զուարճութեան միջոց մը եւ ոչ աւելի : Արդարեւ երաժշտութիւնը կրնայ ասկէ տարբեր բան մը չըլլալ եւ ընդհանրապէս այ տարբեր չէ այս երկրին մէջ : Սակայն երաժշտութիւնն իր ազնիւ կիրառումներն ունի : Կը յիշուի թէ Պլատոն իմացական կրթութեան խարիօխ ըրաւ զայն : Անոր մեծ միտքը ըմբռնեց թէ ներդաշնակութեան անհամար, ճշգրիտ, նրբին ու գեղեցիկ օրէնքներուն մէջ այն է միտքը ընդլայնող լաւագոյն հրահանգութիւնը : Երաժշտութիւնը, ըստ անոր դատման, արտայայտութեան դպրօցն ըլլալու է : Պլատոնի համամիտ ըլլանք թէ չըլլանք իր վարդապետութեան մանրամասնութիւններուն մէջ, սա ստոյգ է թէ երաժշտական կրթութիւնը կ'ընդարձակէ մարդը եւ կ'աւելցնէ անոր օգտակարութիւնը, մինչդեռ լաւ երաժշտութեան ազդեցութիւնը ճարտարօրէն կիրառուելով միշտ օգտակար եւ ազնուացուցիչ է : Անոր դաշնակութիւնները հոգիին մինչեւ խորբը թափանցելու զօրութիւն ունին, եւ արդարեւ երաժշտութիւնն է հոգիին լեզուն, սա պատճառով որ իրմով արտայայտուած խորհուրդը գեղեցիկութեամբ ու նրբութեամբ կը գերազանցէ խօսքով :

կամ լեզուով բանաձեւուած խորհուրդը : Իր հոգեւոր ընդունակութիւնները գրեթէ անսահման են : Ուստի յայտնի է թէ Անաթոլիա Գոլէճի վարչութիւնը մեծ իմաստութիւն ցոյց տուաւ իր երթմանը : Եւ հիմա որ այդ երթմանը վերադարձած է, անոր ամէն պատեհութիւն կ'ընծայէ իր ծանօթութիւնը եւ խանդավառութիւնը ի կիրարկանելու համար : Պէտք է յարել թէ գոլէճը շատ բարեսիրտ եղաւ այս յոյժ դժուարին ճիւղը մշակելու յարմար մարդն ընտրելու մէջ : Այս առիթով յիշուելու է նաեւ հաստատութեան բախտաւորութիւնը ընկալած գիտութեան ճիւղին գլուխն ունենալուն համար այնպիսի մէկը, որ իր անձնական հետազոտութիւններով ծանօթ է գիտական աշխարհին : Լոկ պատիւ մը չէ այս, այլ միայն ուրիշ ապացոյց մը դրուած հիմքուն հաստատութեան եւ մանաւանդ գրական մը թէ այսուհետեւ այս երկրի մեր կրթական հաստատութիւնները հետեւողական եւ հետեւապէս կրթական մակերեսային գործի տեղ կրթական բնատիպ գործ պիտի կատարեն : Գոլէճին ուրիշ չափական հանգամանքներէն զատ, զոր օրինակ ինքնօգնութեան ճիւղը, կայ բան մը զոր պէտք չէ անտեսել, եւ այդ է ուսանողներուն մէջ տիրող բարեկամական օգին : Մեծ ընտանիքի մը զաւակներուն պէս են իրօք : Ուրիշ խօսքով, ուսանողներն ալ տոգորուած են զիրենք անուցանող հաստատութեան Գրիգորեանական լայն ոգիով, եւ իրենց փոխադարձ համակրանքով ցոյց կու տան թէ դաստիարակութեան ամէնէն հիմնական օկոքներէն մին իւրացուցած են :

ՆՆՆԴՈՑ Գ. ԳԼՈՒԽ, ԿԱՄ ՄԵՂՔԻՆ ԾԱԳՈՒՄԸ
(8. Գ. Գ.)

Գ

4. Դասավանդում

Երբ եւա եւ Ադամ արգելեալ պտուղը կերան, այնուհետեւ իրենց վիճակին չթողուեցան : Մէկ կողմէն անոնք իրենց զիրենք դատապարտեցին, եւ միւս կողմէն Աստուծոյ զանոնք դատապարտեց : Ամօթաւոր՝ պահուելուցան : Մեղքին առաջին դատավճիռը մարդ ինք կու տայ : Մերկ ըլլալին զիտցան : Մանուկը մերկ կը պտտի, ամօթ չզգար : Բայց երբ ցանկական զգացումներ արթննան, մերկութիւն կը զգացուի : Նմանապէս ամէն փորձութիւն ինքնին դատապարտելի չէ : Բայց երբ մարդ փորձութենէ կը յաղթուի, այն ատեն ինք

զինք ամօթապարտ կը զգայ : Ամբարիշտը առանց հալածուելու կը փախչի : Մեղքը ամէն ալ երկչտներ կ'ընէ : Բաւ Շէյքսփիր :

Անձին այս դատապարտութիւնը շատ զօրաւոր է փորձութենէ առաջին անգամ յաղթուելէ ետքը : Բայց ժամանակին անցնելով եւ կրկնուելով մարդ կը օովորի անոր : Վերադառնալով մը առջեւ գտնուած ժայռի բեկորները շատ ժխտ կը յարուցանեն : Ինչպէս ըսած է Տր. Մըգոյ : Քանի՜ աւելնայ գետին ջուրը, ջուրին ծփումները եւ ժխտը կը նուազին, բայց տակաւին հոն է քարը, եւ միեւնոյն կերպով կ'ընդգրկանայ ջուրին հոսանքին :

Բայց մեղքի դէմ բուն դատապարտութիւնը Աստուծոյ կու տայ : Վերադառնալով ատենը պարտէզին մէջ պտտող : այսինքն օրաին անդորրութեան մէջ հոգեւոր մեղք բայց միանգամայն ազդու ձայնով մը խօսող, Աստուծոյ կ'արձակէ մեղքին դատավճիռը : Եւ արդարեւ ուշադրութեան արժանի է եւայի ու Ադամի դէմ արձակուած դատապարտութեան վճիռը : Կնոջը ըսաւ, «Բոլոր յղութեանդ ցաւերը խիտտ պիտի շատցնեմ » : Ադամի ըսաւ, «Երկիրը քու պատճառովք անիծեալ ըլլայ » : «Նեղութիւնով ուտես » : «Փաշ ու տատաղ բուսցնէ քեզի » : «Հողին պիտի դառնաս » :

Այս վճիռներուն մէջ չեղանքի կէտերը հետագայը են :

1. Մեղքին ճամբան դժուարին եւ ապարդիւն է :
2. Մեղքին հետ վիշտ կայ :
3. Հետեւանքը հոգեւոր գերութիւն է :

Նախ, Մեղքին ճամբան յոյժ դժուարին է :

Մի խօրհիր թէ արգելուած պտուղէն ուտել չուտել շատ տարբերութիւն չունի : Մեղքն է Աստուծոյ կամքին դէմ հակառակել, ուստի հոսանքին դէմ թի քաշել է : Աստուծոյ կամքն այն է որ այս աշխարհը, մասնաւորապէս բարոյական աշխարհը, արդարութեամբ եւ սրբութեամբ կառավարուի : Արդ այն անձը որ արդարութեան ապարէզ կը կարգայ եւ սրբութիւնը կը ծաղրէ, կը նախատէ, Բարձրեալին ապարէզ կը կարգայ : Համայն տիեզերք եւ տիեզերքին Արարիչը անոր պիտի հակառակին : Երկիրը մեղքին պատճառաւ անիծեալ կ'ըլլայ :

Հետեւաբար մեղքը իշտ պատճառ է : Բնութիւնը մեղաւորին կը հակառակի, մարդկային ընկերութիւնը անոր կը հակառակի, Տիեզերաց Տէրը անոր դժգոհութեամբ կը նայի : Եւ որքան ուղի կը նստի մեղաւորին այսքան օյտերու դէմ գործելը : Մեղքը աշխարհիւ մէջ որքան վշտի, որքան

նեղութեան եւ տառապանքի պատճառ կ'ըլլայ : Վասն զի մեղքը անբնական է :

Այս բանին հետեւանքը հոգեւոր քերական է : Կարելի է հաշուել թիւն անօնց օրօնք արգելեալ պտուղէն ուտելով գերի եղած են խմութեան, հեշտաօրրութեան, ընչաքաղցութեան, եւն. : Մեղքը ինչպէս դիւրաւ ծագում կ'առնէ, ինչպէս թեթեւ եւ անզգայի կերպով կը սկսի : Անտեան լեռներուն օրտէն քղիտղ աղբիւրներուն նման փայլելով կը հոսի : Բայց քիչ յետոյ Ամազոնի ահաւելի ոյժովը զմարդ կը քչէ կը տանի :

Վերջապէս մեղքը ինքզինք կորսնցնող եւ մահաբեր վիճակ մըն է : Վերեօրդ քրտինքովը ուտեալ քու հացդ, մինչեւ գետինը դառնալդ, որ անկէ առնուեցար. քանզի հող էիր դուն, ու հողին պիտի դառնաս : Իրաւ, մահը աշխարհի մէջ կարմարէն առաջ. եւ աշխարհի մէջ փոթանակ կեանքի մահ գտնուիլը օրհնութիւն է նկատուող մը : Բայց հոս չնշտուածն է մահը որ արդիւնքն է յիշի : Մեղքին վերջը չգար : Մեղքը հուսկ ուրեմն կը սպառնայ ջնջել մարդուս մէջ գտնուած մէն մի ազնիւ զգացում, մէն մի բարձր միտում, ի մի բան՝ բուն իսկ հոգեւոր կեանքը :

Բայց այս տեսարանին փայլուն կողմն ալ կայ : Եւայի եւ Ադամի դէմ արձակուած վճռին մէջ յուսալի կողմ մըն ալ կայ :

Խրախուսական առաջին կէտը սա է. «Պարտէզին մէջ պարտող Տէր Աստուծոյ ձայնը» :

Եւա, մինչ կը տեսակցէր օձին հետ, երբեք հաշուի չառաւ Աստուծոյ ներկայութիւնը : Ադամ եւս իր կնոջ համախոհ՝ երկուքն ալ չզգացին Աստուծոյ ներկայութիւնը երբ ամօթապարտութեան զգացումով լեցուեցան : Բայց Աստուծոյ ամէն ատեն պարտէզին մէջ էր : Արդարեւ փորձութեան ժամանակ մենք մերօրեան օրոշում կու տանք, բայց Աստուծոյ պարտէզին մէջ է եւ մեզի կը նայի : Աստուծոյ մեզ այս աշխարհին ցուրտին եւ տաքին, հանդարտութեան եւ փոթորիկին, փորձանքներուն եւ փորձութիւններուն թողած եւ ինք մէկ կողմ քաշուած չէ : Ան միշտ մեր քով է : Փորձութեան ժամանակ անձկանօք մեր տալու օրոշման կը սպասէ : «Ահա ամէն օր ես ձեզի հետ եմ մինչեւ աշխարհիս վերջը» ըսաւ մեր Տէրը :

Խրախուսական երկրորդ կէտը սա հարցումն է. «Ո՛ր ես» :

Այս հարցումը մարդը վախճանելու եղանակով մը կ'ընայ ուղղուելի, խրախոյս տալու համար կըրնայ ուղղուելի : Կիրք ելած հայր մը իր ներկայութեան փախչելով տան անկիւններուն ու խորհե-

րուն մէջ պահուեալ իր տղան փնտռելու ատեն գաւազանի ձեռքին կը գոչէ, «Ո՛ր ես» : Աօրկա սպառնալիք կը նշանակէ : Երբ տղայ մը իր հօրը խօսքը մտիկ չընելուն պատճառաւ գուրի մը մէջ ինկած է եւ անկէ դուրս ելլելու կը ճգնի, եւ հայրը անոր օգնութեան ժամանակով՝ կ'ըսէ, «Ո՛ր ես» : ասիկա կը նշանակէ «Ձեռքդ ինձի տուր» : Ադամի ուղղուած հարցումը այս երկրորդ տեսակէն էր : Աստուծոյ անկեալ մարդկային օնոր փնտռող Աստուծոյ է : Եւ անա հոս է այս զլխին աւետարանը : Մօլորեալ ոչխարը փնտռող Բարի Հօգիւր լեռներուն մէջ կ'աղաղակէ, «Ո՛ր ես» : Անառակ որդիին հայրը, մինչ իր օրդին խօզեր կ'արածէ եւ անօթութեան կը մարի, կ'աղաղակէ, «Ո՛ր ես» :

Այս հարցումը զանիկա արթնցնելու համար, զանիկա ուղղելու համար, զանիկա քաջալերելու համար է : Այս հարցումին մէջ օղորմութիւն եւ շնորհ կայ : Խիղճը, յայտնութիւնը, քարոզիչը, բարեկամը, ամէնն ալ արտաքին բաներ են : Բուն քեզ փնտռողը Աստուծոյ է : Եւ անա ինչպէս որ այս զիջանող եւ փնտռող Աստուծոյ Աւետարանին Աստուծոյն է, նոյնպէս Մենքս Գ. գլխուն ալ Աստուծոյն է :

Խրախուսական երրորդ կէտն է օձին վրայ արձակուած վճռը, «Փորիդ վրայ քայեա, ու կենացդ բոլոր օրերը հող ուտես» : Այսինքն մարմինին ցանկութիւնը եւ փափաքները ստորին եւ երկրաքարչ պիտի ըլլան եւ վերջապէս ապարդիւն պիտի մնան, եւ Աստուծոյ շնորհքը Սատանայի պիտի յաղթէ :

Քրեւկին ու կնոջը մէջտեղ, եւ քու սերունդիդ ու անոր սերունդին մէջտեղ թշնամութիւն պիտի դնեմ : Ասոր նշանակութիւնը սա է. Մարդ մարմինին ցանկութիւններուն պիտի հպատակի, բայց զո՛ւ պիտի չմնայ : Մարդուն ներքին պիտի գտնուի մեղքի դէմ թշնամութեան զգացում մը, բողբ մը. եւ ասիկա մեղաւորին յոյսն է : Ամենէն չար մարդն անգամ մեղքէն կը զզուի : Գէթ եթէ այդ մեղքը իրեն դէմ գործուի, անոր դէմ թշնամութիւն կը զգայ :

«Ան (անոր սերունդը) քու (օձին) գլուխդ պիտի ջախջախէ» : Ասոր նշանակութիւնը սա է. Ադամայ եւ Եւայի կեանքին մէջ մեղքի դէմ օկոած մաքառումը չուտ պիտի չվերջանայ : Կնոջ սերունդը եւս մեղքէն պիտի զզուի, եւ հուսկ ուրեմն մեղքը պիտի յաղթահարուի : Հոս Մեծիան խօստացուած է : Տես, միեւնոյն խոստումը դարուց ի դարս կը կրկնուի : Արդարեւ քեզս զգուշ-

Դաւթի օերունդը եւ վերջապէս կնոջ սերունդը՝ Յիսուս Քրիստոս, անապատին մէջ եւ Գողգոթայի վրայ օձին գլուխը ջախջախեց եւ մարգկային օսորին համար տրուած այս խօստուածը կատարեց։

Արդ,

1. Այս գլխին մէջ արտայայտուած գաղափարներուն մեծութեան նայէ։ Մարդ, ազատակամ բարոյական էակ է, փորձութեան աղբիւրը մասամբ արտաքուստ, մասամբ մարդուն կամքին մէջ է, մեղքին հետեւանքը, ամօթ, վիշտ եւ գերութիւն է, Աստուած, բարոյական օրէնքին աղբիւրը եւ պահպանիչն է, Աստուած արդարութեամբ մեղքը կը դատապարտէ եւ մեղաւորին դէմ վճիռ կ'արձակէ, եւ ողորմութեամբ կը զիջանի մեղաւորին եւ զանկալ կը փրկէ։ Քրիստոսէ 1000 — 1500 տարի առաջ արտայայտուած այս գաղափարները ինչպէս կարելի է կատարելագործել Բօանիւրօրդ Դարուս փիլիսոփայական եւ գիտական դրութիւններով։ Ոչ. հոս մարդու, Աստուծոյ, մեղքի եւ փրկութեան նկատմամբ այնպիսի իրական, այնպիսի բնական, այնպիսի բարձր գաղափարներ յայտնուած են, որ անոնք այս կերպով յայտնուած չեն վաղեմի կապալառական կրօնքներէն եւ փիլիսոփայական դրութիւններէն ռեւէ մէկուն մէջ։ Արդ, ո՞վ կրնայ ըլլալ ասոնց աղբիւրը, հեղինակը։ Ձանոնք Նիդալտոսի կամ Բաքելոնի, կամ հանճարի մը եւ կամ փիլիսոփայի մը վերագրելով խնդիրը չլուծուիր։ Այլ պէտք է ընծայել զԱստուած եւ զմարդիկ կատարելապէս գիտցող էակի մը, Աստուծոյ Հօգուոյն (Ա. Կոր. Բ. 11)։

2. Ուշադրութիւն ընենք նաեւ թէ այս ճշմարտութիւնները Սուրբ Գրոց միւս մասերուն մէջ պարունակուածներուն հետ ինչպէս կը համաձայնին։ Եթէ ասոնք նոյն իսկ Աւետարանին ճշմարտութիւններուն հետ համեմատենք, կը սքանչանանք անոնց մէջտեղի համաձայնութեան վրայ։ Ծն. Գ. փրկութեան դրութիւնը Յովհ. Գ. փրկութենէն տարբեր չէ։ Նշեմական պարտեզին էլօհիմը եւ Ղու. Ժ. Բ. Բարի Հովիւր միեւնոյն են։ Երկու յայտնութիւններն ալ մի են։

3. Այս գլխուն մեր անհատական փորձութիւններուն համաձայն գալէն մեր անձերուն համար շատ դասեր կրնանք հանել։ Այս գործը մեր ընթերցողներուն իւրաքանչիւրին անկեղծ ուսումնասիրութեան կը յանձնենք։

Վ Ե Ր Ջ

ՇՆՁԵՐԱԿԱՅԻՆ ՎԱՏԱՍԵՐՈՒՄ

Մարդկային մարմինը մեքենայի հետ բաղդատելու ատեն, վասն զի պէտք է այսպէս ընել անոր

գործողութիւնը պարզելու համար բժշկական ուսման չհետեւողներու, շնչերակները, որոնց բարւոք վիճակէն կախեալ են շատ բաներ, երբեմն նմանցուած են ձգաթիժէ խողովակներու։

Շնչերակները ընդարձակուելու եւ կծկուելու են երբ արիւնը անոնց մէջէն կը մղուի, եւ աօրկա դիւրացնելու համար անոնք շատ առաձգական նիւթէ մը կը բաղկանան։ Դժուար չէ հասկնալ թէ, եթէ անոնք պարզապէս կարծր եւ պինդ խողովակներ ըլլային, ջրհանի գործողութեան նմանոյն մղիչ գործողութիւնը գորարիւնը կը կատարէ անոնց մէջէն հոսելու միջոցին, շարունակ ցնցում պիտի տար կազմութեան առ հասարակ։ Աւելի մանր շնչերակները ըստ մեծի մասին յօրինուած են մկանային հիւսկէններէ, եւ ամէնն ալ շարունակ կը կծկուին եւ կ'ընդարձակուին աչքի բիբին պէս։ Երբ պէտք ունենան յաւելուածոյ արիւնի, կ'ընդարձակին զայն ընդունելու համար։

Շնչերակային սոյն մեքենականութիւնը վերջին աստիճան փափուկ է, եւ եթէ ռեւէ մաս մը խանգարուի, նեղութիւն կը յաջորդէ։ Մին առաջին նշաններէն, որոնցմէ կը հասկցուի թէ մարմինը կը մաշի, սա է որ այս զարմանալի առաձգական խողովակները կը օկօին պնդանալ, կարծրանալ եւ կործանել իրենց առաձգականութիւնը, այնպէս որ արիւնը կը զրկուի տարբեր կողմեր, մինչ զժողարուածութիւնը կ'աւելնայ եւ քանակութիւնը կը նուազի։

Ձայս կը նշանակէ այն ասացուածը թէ «Մարդ այնքան ծեր է որքան իր շնչերակները»։ Անոր առաձգական խողովակները, որոնց մէջէն օրտին ջրհանը զրկուելու է արեան կենսաբաշխ հեղանիւթը, կը կարծրանան եւ բեկանուտ յատկութիւն մը կը ստանան, եւ կրնան խորտակուիլ ի օպառ։

Ձկայ որոշ տարիք մը երբ մէկուն շնչերակները կ'աւերուին, թէեւ աօրկա ծերութեան յատուկ հիւանդութիւն է, կան այնպիսիներ որոնց շնչերակները երեսուն տարեկան հասակին մէջ այնքան մաշած կ'ըլլան, որքան ուրիշներունը եօթնամուտն տարեկան հասակին մէջ։ Աօրկա կրնայ նշանակել թէ անոնք օտորին կարգի խողովակներ ունին։ Եւ տկար շնչերակներ կրնան ընտանեկան ժառանգութիւն ըլլալ։ Բայց շատ աւելի հաւանականն այն է թէ աղէկ շնչերակները ժամանակէն առաջ եղծուած են եւ մաշած։ Յոգատապը (նիգրիտիլէթի) մին է այն ախտերէն որ միշտ աւելի կամ նուազ կը վնասէ շնչերակներուն, եւ կը կարծուի թէ ալքսի չափազանց կիրառութիւնը շնչերակային վատասեբուսութիւնը պատճառ մըն է յաճախ։ Անոնք

որ շատ կ'ուստեն եւ նստողական կեանք կ'անցնեն, նաեւ անոնք որ շատ օտարերկ մկանային աշխատութիւն ունին, կանուխ կ'ուսնենան շնչերակային վատասերում, վասն զի երկուքն ալ, թէեւ տարբեր ճամբաներով, չափազանց դժուր կը յանձնեն շնչերակներուն: Շնչերակային ախտերու ուրիշ ազդեցիկ պատճառ մըն է մտատանջութիւնը:

ՈՒՐԻՇ ԾԱՐԱԹԱՊԱՀԻ ՄԸ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

1906 Յնւ. 2 (Թուրքերէն) Աւետարանի 391 եւ 392 երեւոյթներուն մէջ պարունակուած յօդուածէն շատ յազուանայ, օւստի ինծի պարտ համարեցայ գրել: Նախ կը շնորհաւորեմ Աճէմեան էֆէնտին: Եղբայրս, ես ալ ինկայ այն դուքին մէջ ուր դուք ինկաք: Ուրախ եմ որ դուք ինծմէ աւելի նախանձաւորութիւն ունեցաք եւ իսկոյն մարդիկը այս մօլար վարդապետութենէն ազատելու ճանցէք: Այսօր իմ ալ նախանձ չարժեքք, որ պատմեմ թէ ես ալ ինչպէս ինկայ այս Շարաֆապահներուն մէջ եւ Տէրը ինչպէս ազատեց զիս, որպէս զի իմ փորձառութիւնս ալ շատերու օրինակ ըլլայ:

Ես, աշխարհաւոր մէկը, հոգեւոր եւ ոչ մէկ բանի կու տայի խելքս: Տառներկու տարի առաջ Կ. պոլիս գետնաշարժին Սոֆճու խանին մէջ նարտ կը խաղայի մարդու մը հետ: Երբ գետնաշարժս սկսաւ, պանդոկին մէջտեղը փախայ, եւ անապաղ պանդոկին վրայ նայող ուրիշ պանդոկ մը մեր վրայ տապալեցաւ եւ ես փոշիի, հողի մէջ մնացի: Հոն ուխտ ըրի եւ ըսի, «Ով Տէր, եթէ զիս ազատեալ ասկէ, այլ եւս քեզի համար պիտի ապրիմ»: Երբ իմ ձայնս լսեց Աստուած եւ ազատեց զիս անկէ, ձեռք առի Սուրբ Դիրքը եւ այլ եւս Աստուծոյ հետ ապրիլ կ'ուզէի: Յայտնութեան Դիրքին պատահեցայ: Սկսայ ուշադրութիւն տալ թէ արդեօք ինչ կը նշանակեն «կնիք», «գազան», եւն: Կիրակի օր մը Շարաֆապահ մը պատահեցայ, որ ծրար մը չալկած գործ կը բաժնէր: «Եղբայր, ինչպէս կը համարձակիս այսօր գործել», հարցուցի, եւ օա պատասխանը տուաւ ինծի, «Օրէնքին մէջ ինչ գրուած է. տաք պատուիրաններուն մէջ Շարաֆ գրուած է. Կիրակին տեղ չունի. ասոր օրը երէկ էր»: Մինչեւ այդ օրը տակաւին Տաք Պատուիրան առացուածը չէր լսած ոեւէ մէկէն, օւստի սկսայ փնտռուել ելլել: Օր մըն ալ երբ անոնց աղօթատեղին գացի, տեսայ որ Յայտնութեան Դիրքը կը մեկնուի. արդէն ես ալ այդ խնդրին նկատմամբ հետաքրքրուած էի: Ուս-

տի շատ ուրախացայ խորհելով թէ անա հիմա ճիշդ իմ փափաքիս հասայ: Բայց աւետարանի Մատուրէն ուրիշ զարմանալի խօսքեր լսեցի: «Եւնները հազնինք, պատրաստ ըլլանք, Միս Վայթ քոյր այսպէս յայտնութիւն տեսած է, պէտք է որ ծախենք ինչ որ կայ մեր տուններուն մէջ. Մեր տուններուն մէջ գտնուած բաները պիտի ապականին. ուրեմն զանոնք ծախենք, Աստուծոյ տանք. աշխարհիկ մարդոց պէս պարապ չգտնուինք, վասն զի անոնց անհոգութեան պատճառաւ, կահ կարասիները հողի ներքեւ պիտի մնան», եւն: Երբ քովս գտնուողի մը հարցուցի թէ «Ասոնք երբ պիտի ըլլան», «Մենք ունինք Միս Վայթ քոյր անուն մարգարէութիւն մը, եւ Աստուած յայտնութիւնով անոր իմացուց թէ բոլոր աշխարհի մէջ 144,000 մարդ Շարաֆով պիտի կնքուին», պատասխանեց: Այս միջոցին Մատուր էֆ. Պահարեան աւարտեց իր քարոզը ու մեր քով եկաւ: Անոր հարցուցի թէ «Այս բաները երբ պիտի ըլլան, եւ այս թիւը մինչեւ հիմա (1844էն մինչեւ այսօր) օրչափ եղաւ»: «Ինչ 1900 տարին չաւարտած. բայց թէ այս ժամանակամիջոցին մէջ երբ պիտի ըլլայ, միայն Հայրը զիտէ այդ օրը», ըսաւ: Ես այլ եւս գործս խողելով քարոզելու սկսայ: Կեցայ սապէս մտածեցի. «Ես ինչ ունիմ. ինծի օրչափ ժամանակ կը բաւէ», հաշուեցի: Եւ սկսայ կնքել խօսիլ տանս մէջ գտնուած բաները հաւաքելու եւ ծախելու վրայ: Օր մը նորէն գացի Մատուր էֆ.ին տունը: Մատուր մատնի մը կար. անիկա անոր կը նայի եղբր: «Այս մատնին Աստուծոյ տուր, Աստուծոյ տուր, եղբայր, տուր, Աստուծոյ գործին տուր, վասն զի Աստուած մեզ մատնիով չընդունիր», ըսաւ, եւ Ա. Պետ. Գ. Յը բանալով կարդաց: Այդ վայրկեանին մատնին մատէս հանելով Մատուր էֆ.ին յանձնեցի: Կինս առնոց վիճակը, ընթացքը զգուշութեամբ զննած էր եւ սկսաւ զիս անոնցմէ զգուշացնել: Բայց օչ կինս եւ օչ միակ զաւակս աչքիս չէին երեւեր: Խրատը ինծի օգուտ չէր ըներ. վերջապէս անհամբերութեամբ խնդրեցի մկրտուիլ: Մկրտութենէս ետքը երբ եկանք իրեւ եկեղեցի գործածուած տունը, օա եղաւ Մատուր էֆ.ին ինծի խօսած առաջին խօսքը. «Տեսնո՞ւք քահանայ ընդունելու չես, եւ անուշդ եկեղեցական տոմարէն ջնջել տալու ես»: Ասկէ ետքը սկսան իրենց հաւատոյ դաւանութիւնը կատարելապէս մեզի հասկցնել. (1) Գրիգորի արարած է. (2) Հոգին Սուրբ Աստուած չէ, այլ Աստուած է զօրութիւն մը միայն: (3) Մարդուն հոգին արիւն է. մարդուն մէջ հոգի չկայ: (4) Կիրակին գաղանին կնիքն

է. (5) Շարաթը Աստուծոյ կնիքն է. (6) Միտ վայթ մարգարէութիւն է. (7) Միտ, ձուկ, հաւկիթ, կաթ, եւ ձուկէ եւ անասուններէ արտադրուած բանները ապօրինաւոր են. (8) Թէյ, խահուէ եւ նման բաներ ապօրինաւոր են. (9) Տասանորդը պարտականութիւնն է. (10) Զարեը պիտի այրին. (11) Աստուած հիւսիսային կողմը կը նստի. Աստուծոյ զատ տակաւին ուրիշ բազմաթիւ մանր մունք վարդապետութիւններ ունին. բայց բուն հիմնական վարդապետութիւնները առանձն են. Առանձն բերնուց օրովելու հաւատոյ դաւանութիւններն են. Ժամանակ ժամանակ իրենց վստահելի անդամներուն ուրիշ տարօրինակ վարդապետութիւններ ալ կը յայտնեն. Բայց երբ կը նշմարեն թէ ժողովրդին մէջ պայթակղութիւն յառաջ պիտի գայ, իսկոյն կը փակեն խնդիրը. Ինծի քանի մը անգամ այսպէս պատահեցաւ. Բաց աստի, մեզի հրամանն չէին տար Բողոքականներու հետ տեսնուիլ. Թէեւ իրենց հետ վեց տարի ընկերակցութիւն ըրի, փրկուեցեալ մասին երբեք գոհ չեղայ. այլ հետզհետէ անապաշտութիւններու ու մոլեռանդութիւնու կաւեւնային. Այնպէս որ կրնա ալիւս չէր կրնար տոկալ Շարաթի պատճառաւ իրեն տուած նեղութիւններու. Շարաթապահութեան օրէնքը զիս այնքան գերեց որ ամէն օր Սատանային հետ կը զբաղէի, լոկ կեղեւով զբաղող մարդ մը եղայ. կը նայէի օր ամէն օր յանցանքէ չեմ կրնար ազատուիլ. փրկութեանս չէի հաւատար. Հիմա ալ կը հարցնեմ Շարաթով զբաղող ամէն մարդու, ձայնդ ան աշխատութեան, ճգունքի մէջ կը գտնուի. օրտիդ մէջ վկայութիւն ունի՞ս թէ փրկուած ես. Վստահ չեն անոնք. Ներօրիդիս զգացած այս վիճակիս պատճառաւ էր որ լեռները, դաշտերը կը քաշուէի, անմարդաբնակ տեղեր կը փնտռէի, եւ քրտիս մէջ երբեք խաղաղութիւն չկար. Հուսկ ուրիմն Օրէնքին մէջ աւելի յառաջ երթալով եօթներորդ ամսուան տասներորդ օրը մեզքի թողութեան համար կը պահէի. Վերջապէս նորէն Հրեայ եղանք. Սկսանք պահել Զատիկ եւ Պենտեկոստէի տօները. Երկու տարի եւս այսօրինակ ալէկոծ ժամանակ անցընելէ ետքը 1902ի տարեգլխին իրիկունը կը գտնուէի յառաժատ վիճակի մը մէջ, Գրիստոսի աշխարհի փրկիչ ըլլալը ուրացած եւ Աստուծոյ առջեւ եւ բարեկամներու ու ընտանիքիս աչքին լեռալ վիճակի մէջ. Բայց 1902 տարուան աղօթքի եօթնեակը ինծի օրհնութիւն մը եղաւ. Զորեքարթի գիշեր Յօյն եղբայրներուն աղօթածողովին գացի, հոն Հօգիէն լսեցի ձայն մը,

«Եւ իր քեզի համար աղօթք խնդրէ. իմ շնորհք քեզի բաւական պիտի ըլլայ.» Ժողովուրդը ընդունեց այս խնդիրքը, եւ ինծի համար աղօթք ըրին. Շնորհակալ եմ Աստուծոյ որ այդ աղօթքները լսեց եւ հաւատքս նորէն ինծի տուաւ. Տասներկու տարուան այդ շրջանին մէջ 6 տարի Շարաթապահներու հետ զբաղեցայ, 2 տարի Հրեայի պէս ապրեցայ. այնպէս օր 8 տարի Օրէնքին հետ զբաղեցայ. Բայց հիմա կը գոհանամ զիս թէ՛ մեղաց իշխանութեանէն, թէ՛ Մովսիսական Օրէնքին կապեալէն Ազատողէն. (Թարգմանիչ)

Կ. պոլիս

ՄԱՐՏԻՈՍ Կ. ՓԱՌԱՋԵԱՆ

ՓՐԿԱԿԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ
ԸՍՏ ՀՌՈՎԱՐԱՅԵՑԻՈՅ ԹՂԹՈՑՆ ՊՕՂՈՍԻ
ԱՌԱՐԿԱԿԱՆ ՀԱՐՅՄԱՆ ՁԵՒԻ ՏԱԿ
(Շր. Ա. Ե. 27 Բէ-էն)

Բայց այս Հարչարանները բան մը չեն ապագայ ըզձալի մեծ փառքին բազմատմամբ որ օր մը ի վերջոյ պիտի յայտնուի (Ը. 18). Այն փառքն է (3) Բուր արարածոց հարաբերութիւնը Աստուծոյ որդւոց հետ Դէյու (Ը. 18-39). Գանգի ստեղծուածոց այսինքն Նիւթական արարածոց (ընթերցան — անշուշտ եւ շնչաւոր բաց ի մարդոյ) եռանդուն ազնկալութիւնը Աստուծոյ որդւոցը այս փառքին է (Ը. 19). Ինչու որ անոնք ալ թէպէտ առանց հաղորդ ըլլալու մեր մեղաց, Աստուծոյն գերազոյն տնօրինութեան համեմատ ունայնութեան հնազանդեցան, մեր մեղաց հետեւանաց անէճքի տակ են ապականութեան եւ մահուան եւ ալիս (Ը. 20), ու մինչեւ հիմա միահամուռ կը հեծեն (Ը. 22). Ուստի ան յուսով կը օգտան օր իրենք ալ ապականութեան ծառայութեան, մեղաց հետեւանքէն ազատելով Աստուծոյ որդւոց հետ անոնց փառաւոր ազատութեան հասնին (Ը. 21), [Ես. ԼԸ. 1, ԺԱ. 6, ԿԵ. 25]. Բայց չէ թէ մինակ անոնք այլ մենք ալ որ առ այժմ Հօգիին առջի պտուղը, այսինքն փրկուած ըլլալու վստահութիւն ունինք արդէն, բայց տակաւին մեր անձերուն մէջ կը հառաչենք ու կը օգտանք որդեգրութեան, այսինքն վերջնական կատարեալ հօգ. փրկութեան, որուն մէջ մեր մարմինն ալ պիտի ազատի (Ը. 23). Ինչու որ մենք առ այժմ յուսով փրկուած ենք, վերջին կատարեալ հօգ. փրկութեան հասած չենք, այլ անտեսանելիին կը յուսանք (Ը. 24), ու համբերութեամբ կը օգտանք անոր (Ը. 25). Եւ օրովհետեւ մենք մեզմէ անկարող պիտի ըլլայինք յարատեւել այս հաւատոյ, աղօթքի եւ ջանքի

մէջ, ուստի Հոգին Սուրբ օգնութեան կը հասնի այս մեր տկարութիւններուն: Քանզի մենք ինչ աղօթելու եւ հառաչելու ենք ըստ արժանւոյն չենք գիտեր, բայց Հոգին ինքը բարեխօս կ'ըլլայ մեր աղօթից, այսինքն կ'արթնցնէ մեր մէջ ուղիղ բաղձանք եւ կ'օգնէ մեզ մատուցանել ընդունուելիք աղաչանքներ: Հոգին անբարբառ հառաչանքներու ալ բարեխօս կ'ըլլայ, նա երբեմն անակ իղձեր կը ներշնչէ մեզ զօրս մենք լեզուալէինք կրնար յայտնել Աստուծոյ, բայց կրկին ապահով ենք իմացուելու, քանզի սրտազէտն Աստուծոյ գիտէ հոգիին ուղածը եւ կը կատարէ, որովհետեւ նա աղօթելու մասին Աստուծոյ կամքին համեմատ կը թելադրէ սուրբերուն (Ը. 26-27):

Բայց նորէն կրնայ առարկուել թէ (*) Հաւատացեալք այս մեծ ներութեան աղէտից մէջ են հիմա: Սակայն գիտենք որ ատենք եւ ուրիշ ամէն բան ալ Աստուծոյ խոհուն ծրագրոյն եւ տրամադրութեան տակ գործակից կ'ըլլան ի բարին՝ ընտրելոց համար (Ը. 28): Այս չարչարանք նպատակ ունին որքել զմեզ եւ հաւատացելոց կատարեալ արդարութեան եւ վերջին փառքի տիրանալուն համար ոչ մէկ բան կրնայ արգելք կամ խափան ըլլալ (Ը. 28-39): Որովհետեւ ասոնք Աստուծոյ նախասահմանութեամբ կանչուած են (Ը. 28)՝ վասն զի առաջուց ճանչցածները իր Որդւոյն սուրբ պատկերին կերպարանակից ըլլալու սահմանեց, որով անոնք Յիսուսի եղբայրութեան կը մտնեն եւ նա կ'ըլլայ անդրանիկ եղբայր անոնց մէջ (Ը. 29), եւ ասանկ առաջուց սահմանածները կանչեց ալ, եւ ասանկ կանչածները արդարացուց (Յիսուսով) եւ փառաւորեց ապագայ փառքին ժառանգ ընելով զանոնք (Ը. 30): Ուրեմն ալ ինչ կրնայ ըսել մէկը՝ Քանի որ Աստուծոյ ասանկ մեր (այսինքն ընտրելոց) կողմէն է, ո՞վ կրնայ հակառակիլ մեզի (Ը. 31), քանի որ ամենամեծ պարգեւ իր Որդին մեզի համար չխնայեց, ալ ինչ տարակոյտ կրնայ ըլլալ անոր հետ ուրիշ բաներ պարգեւելուն (Ը. 32): Ուստի Աստուծոյ ընտրելոց դէմ ո՞վ մեղադիր պիտի ըլլայ: Քանի որ Աստուծոյ է որ այսպէս ձրի շնորհօք կ'արդարացնէ զմեզ հաւատով ի Բրիտոս. ո՞վ կարող է դատապարտել: Բրիտոս է որ մեռաւ մեզի համար եւ մեր օրդեգրութիւն ի կատար հանելու համար Աստուծոյ աջ կողմ բարեխօսութիւն կ'ընէ այժմ մեզի համար: Ուրեմն Աստուծոյ՝ Բրիտոս Յիսուս մեր Տէրովմով առ մեզ ունեցած ասանկ հզօր օէրէն մեզ ո՞վ կրնայ զատել (հարկաւ հակադարձաբար հաւատացելոյն առ Բրիտոս):

(*) Առարկուին առարկութիւնը կամ հարցումը:

տոռ օէրէն եւս նոյնպէս): Այս, ոչ յերկինս եւ ոչ յերկրի, եւ ոչ ի դժոխս ոչինչ կարող է մեզ Արքա Հօրմէն եւ Անոր մեզի պարգեւած փառքէն զատել (*) (Ը. 33-39):

(Շարունակ)

ԱՒԵՏԱՐ Ս. ՏԱՐԱԳԵԱՆ

ՍԱՆ ՖՐԱՆՍԻՍԿՈՒ ՍԱՐՍԱՓԻՆ

(Շար. 2-րդ ինքն և վերջ)

Երկրորդ օրուան գրեթէ կէսօրին էր, մենք երկու եղբայրներ ընտանեօք եւ քանի մը բարեկամներ առաջին օրը մեր կրկին առեւտրավայրերուն հրաճարակութիւն ակնատես եղած եւ, դեռ չօրս ժամ առաջ, մեր բնակած տան բոլոր պարուհիներու մուխի ու հօւրի փոխանցումին վայելէ ետք, մարմնոյ անուր յագնութեամբ հասանք կրակէն բաւական հեռու մեծկակ բլուր մը առ ժամապէս ապաստանելու: Այդ բլուրէն կարելի էր դիտել արդէն վերքերուած հրային վայրագութիւններն եւ նորանոր ահեղի աւերածութիւններ: Կրակը կարծես թափով ու վազքով կը գործէր: Բլուրներու վրայ մեծատանց հօյակապ ապարանները շարք շարք կը խոնարհէին, եւ վարերը կրակը իտալական թաղերը ոտք կոխած ամէն ինչ զլելով կ'ընթանար: Դիպաց այս շարունակութեամբ գիշերն եկեր եւ ցերեկի գալուստին ալ մօտ էինք: Դեռ այն գիշերին վրայ մենք եւ հետզհետէ մեր ետեւէն հասնողներու բազմութիւն մը: Կրակը երեք կողմերէն գրեթէ բլրոյն քղանցներուն կը զպէր, մեր առջեւ դեռ թողւով փախուստի անցք մը: Տակաւ շարժիլ ու անօրանալ օկաւ բլրոյն վտարանդի բնակչութիւնը: Ոմանք ալ յառահառումէ տկար, միայն անձերնին եւ այլք՝ դէպքերու նուիրած գերմարդկային ճիգով ու Յիսուսի դատումով մը, ազատած հարստութեանց միակ մնացորդները նորէն վերցունելով կամ քաշելով օկոսան քաշել: Հասնող վտանգին երկիւղը եւ նոյն կէտին հօկող զօրքերու վերջին ազդարարութիւնը մնացորդ բազմութիւնն ալ ցրուեց:

Հիմա ուր: Կրակը գրեթէ հաւասար քայլերով մեզ կ'ընկերանար: Ուղիղ առաջ դէպ ի մօտիկ ծովափին բացավայրը: Հոն՝ ապահովութեան հետ խառն կար նաեւ ահաւոր վտանգի մը հաւանականութիւնը: Հօն՝ աջ կողմին վրայ, բլրային բարձրութեամբ եւ մզոնեկար ատաղձներ ու փայտեր կային: Եւ դեռ յոռին, ճիւղ կից՝ իւղի հօկալ

(*) Ահաւաստիկ Պօղոս առաքեալ հոս կը լինցնէ «Աստուծոյ Աւետարանը», Աստուծոյ փրկական տնօրինութիւնը, զոր (քնաքան զնելով Ա. 16, 17 համարները) ցարդ ջանաց բացատրել:

ամբարներ կանգնած էին, որոնք, եթէ կրակի մատնուէին, անմիջական պայթեւումով մը կ'սպաննէին զրացի ապաստանեալները :

Խիզախ միջոց մը, երկար եւ միակ ճամբայ մը կար, որուն ծայրը անգամ մը հասած՝ բացարձակ ապահով կարելի էր համարուիլ : Քաղաքի մուտքի ճամբան, չոգենաւային ընկերութեանց կայարանները՝ որք կրակը անցուցեր էին, անոնք էին տանապահով վայրերը : Կարծես բնազդը մեզ հոն տանիլ կ'ուզէր, իսկ մեր բռնակիր չափազանց ուժառայող վիճակովը մղոններ երկար այդ ճամբան մէկ շունչ կտրել անցնիլը անհնար կ'երեւէր : Մեզ գրեթէ որոշել կու տար ելլելու մերձաւոր թէկէնջէնը — Կեռագրական բլուրը, ուր ապաստանող բազմութեան 150 անդամները իրենց դիրքը ապահով սեպած կեցան եւ նոյն օրը վրայ հասնող կրակի մոլորներէն ու բոցերէն խանձուեցանք :

Նախախնամական հոգածութիւն մ'էր մեզի համար օր մտքի բոլոր վարանումներով եւ մարմնոյ ուժառայողութեամբ հանդերձ մեզ մեր երկար ճամբուն վրայէն յառաջ վարեց : Աներեւակայելի տըռնքի մը ենթարկուած, քրտինքի տառնեակ լոգանքներով ու համբերութեան օյժին ծայրայեղ փորձարկումներովը, վերջապէս գրեթէ հոգեպառ հասանք մեր ճամբու ազատարար վախճանը, օրուան կէտը անցուցած : Մեր զուգները ծոցան կայարանի կամարին ներքեւ, մեր փրկած ծրարներուն վրայ, եւ այնքան կարօտած կարճ նիւրճ մ'առինք : Արկածեալ քաղաքին օգնութեան փութացողներու մեր մօտէն ըրած անցուղարձը եւ մեզ նման հազարաւորներու ամբօխային ձայնը չը թողուցին մեզ երկար թմրած մնալ : Սթափեցանք, եւ, արդէն հասած հացի ու ջուրի նպաստներու պաշարը մեզ ալ բաւական կազդուրեց : Հոգատար կազմակերպութեան անդամներու ժամնց թելադրութեամբ շուտով մեկնեցանք Ալամիտա, մերձաւոր քաղաքը :

Այդ նոյն օր գրեթէ իրիկուան դէմ, կրակը մեր ճամբորդած գծի ուղղութեամբ ամէն ինչ սպառած, կը հասնի մէկ կողմէն ծովափը, ուր ատաղձներու ընդարձակ շարքերուն եւ իւղի ամբարներուն մէջ ահեղ տիրականութիւն մը կը կատարէր : Միւս կողմէ մեծափարթամ հարօստաներու թաղերէն երկնցող վանէս պողոտային մօտիկցած կ'ապառնար քաղաքին այդ $\frac{1}{3}$ մնացորդ մասն ալ ոտը դնել : Հօն օակայն աճապարեր էր կրակին օձիքը չարձակող ընդդիմադիր ոյժը : Այս աւանակայն ու ընդարձակ փողոցը վերջին ու վճռական կէտն էր թշնամի տարրին եւ մարդկային կի-

րարկած միջոցներու, միայն կամ միւսին, միանգամ ընդ միշտ յաղթական կամ խափանեալ ելլելուն :

Վանէօի մէկ գծին վրայ, դեռ կրակը չմտած, տուններու քանի մը շարք պայթեւմի քանի մը կրկնութիւններովը անյայտացան, ու կրակը այդ պարագումին հասած, ի զուր փորձեց քաշել ծունկերը կիստեցան : Երկարաձիգ ու թունտ խաթոցը, որ կ'ապառնար քաղաքի մնացորդ առողջ մասին մէջ խրելով դայն ի օպառ անյուսութեան մատնելու, քաշուիլ ու կարճեալ սկսաւ : Ուրախութիւն, խնդութիւն : Կրէշին խաչաքարը դըրուած է : Ու այս իրողութիւնը, հակառակ կրած ծանր փորձառութեանց, կեանքի ու հարստութեանց փճացումին, աչքերու առջեւ պարզուած համատարած աւերակներու երեւոյթին, ուրախութեան ձայնը կը խլէ կտորած սրտերէ, որոյ արձագանքը չուտով լեցուց աշխարհ :

Օրեր կ'անցնին ու դեռ կը մնայ քաղաքը : Կանգուն կեցող շէնքերու վտանգաւոր մնացորդները տակաւ քանդուելով, երբեմնի քաղաքներու քաղաքը, Արեւմտեան Ոսկեղջիւրի գեղազուարճ փարթամ Սան Ֆրանսիսքօն հիմա ամայական տիւտը անդուդականութիւն մը կը կրէ : Սան Ֆրանսիսքօի հետ միաժամանակ երկրաշարժը զգացող Քալիֆօրնիա նահանգը եւ գրեթէ բոլոր երկիրը, անոր այս չարադէպ վախճանին պատճառաւ, այսօր անոր պէս գրեթէ նոյն աստիճան տնտեսական ու վաճառականական երկունք մը կ'զգան : Սան Ֆրանսիսքօի փճացումին ամենավերջին եւ ուղիղ համարուած հաշուեկշիռը կը ներկայացունէ թէ կրակը 4 քառակուսի մղոն տեղ կամ 60 առ հարիւրը քաղաքին սպառած է : Աշխարհի մէջ սակաւթիւ քաղաքներ կան որ այնքան հարուստ կալուածներ ընդգրկած ունին երկրի հաւասարաչափ դրուածքով մը : Այդ 4 քառակուսի մղոն տարածութիւնը իւր ծոցին մէջ կը կրէր 100է աւելի դրամատուններ, որոնցմէ ոմանք աշխարհի ամենահոյակապ շէնքերէն էին : հազարաւոր վաճառականական ու գործարանական հաստատութիւններ եւ աւելի քան 250,000 անձերու բնակչութիւն մը, բաց ի 40,000 այցելու անցորդներէ : Կորուստին դրամական արժէքը առ նուազն 300,000,000 տօլար կը հաշուուի, կեանքերու կորուստը մօտ 700 է, 1,000ը չանցնիր :

Գուրեմանք՝ գորգավաճառները իրենց 60,000 տօլար արժող ապրանք վրայ 50,000 տօլարի ապահովագրութիւն ունէին եւ, հետեւաբար, մերկ դուրս եկան : Սան Ֆրանսիսքօ միջազգային քա-

ղաք մ'էր, հոն ամէն ազգի գաղթականութիւն կամ ներկայացուցիչ մը կարելի է գտնել:

Ամենամեծ, հին եւ բարգաւաճ գաղթականութիւնը Իտալականն էր, գրեթէ մեծամեծ առեւտրականները քաղաքին: Ամերիկայի Զինական ամենամեծ գաղութն ալ Ս. Ֆր. մէջ էր, եւ հաւանական է նորէն լլայ: Ոմանք այդ գաղթականութեան թիւը 75,000 կը դնեն. իսկ անգամ մը անոնց թաղի օտարականներէն միոյն կողմէ այդ հարցին պատասխան ընդունեցի թէ Ս. Ֆ. միայն 30-35,000 Զինացիք կան: Կայ նաեւ 8-10,000 անձով ճափոնական գաղութ մը: Վերջնայ ցոյց տուած աշխոյժն ու զուարթագործութիւնը՝ դէպքի միջոցին ապրանքներ, կահճ ու զօքեր ազատելու, իրենց Միլիթէրի գրաւումին կորովն ու սոկունութիւնը կը պատկերէին: Վերջին երկու ազգերու անհատներէ կամ ընկերութիւններէն ոմանք քաղաքի ամենաճոխ վաճառատուններն ունէին: Քաղաքը դեռ 150,000 բնակչութիւն մը պահելու բաւող անվնաս տուններ կան: Արդի բնակչութիւնը 300,000 անձի կը հասնի որ, նպաստամատոյց կազմակերպութեանց հայթայթած վրաններուն ու հետդնեմէ կանգնուող տնակներուն ներքեւ ապրելով, զինուորական օտարներ օտանալու ձեւով կը հագացուին: Այդ թիւը կը կրէ մօտ 50,000-ի գործաւորութիւն մը, որ արդէն սկսած են քաղաքին մաքրելու եւ կանգնելու գործերովը զբաղի: Աշխարհ — մարդիկ ու բարքեր, գործեր ու գնացքներ բովանդակութեամբ — վաճառատուն մը համարելով: Սան Ֆրանսիսքօի համար իսկապէս կարելի է ըսել անոր նմայնորու ցուցարանն էր, ու, այս նմուշարանի ճակատագիրը իւր օեւ մօխացուցուովը կնքուած չէ: Հիմա տեօիլի եւ երեւակայութեան մէջ հին քաղաքին աճիւններէն վերամբարձ չքեղագոյ ու բարգաւաճ ապագայ Սան Ֆրանսիսքօ մը կը տեսնուի, որուն հմայքը, անոր իրականացումին մէջ գտնելու համար, այս նախանձաւոր, մրցող ու անմիջական հանրութիւնը արդէն հեկայ ու ժերով կը գործէ: Նախկին ու մեծագոյն փողք մը վերբերելու ջանքով կը շարժի ժողովուրդի մը մկանսու ձեռքը:

Յրէզնօ, Քալ. Մայիս

ԼԵՌՈՆ ՅԱԳՈՐԵԱՆ

ԳՈՄԱԶՈՐԻ ԱԻԵՏ. ԵԿԵՂԵՅԻՆ

Էրզրումէն տասնեւմէկ ժամ հեռու դէպ արեւելք Բասէն կոչուած գաւառին մէջ 150 տունէ բաղկացեալ այս գիւղը ունի առողջարար օդ եւ մշակութեան յարմար ընդարձակ դաշտեր: Կէս ժամ հեռու դէպ ի հիւսիս կ'ընթանայ Երաբլ գետը, իր

ծոցին մէջ անուցանելով քանի մը տեսակ ձուկեր, ոմանք բաւական խոշոր, որք չափ յարգի ըլլալով մինչեւ Էրզրում կը տարուին ի վաճառ:

Գոմաճորցին, հակառակ իր քրտնաթոր ջանից, նիւթապէս չունի ինչպէս նաեւ մտաւորապէս նախանձելի վիճակ մը: Լուսները չունին դպրոցի չէնք եւ ոչ միայն ուսուցիչ: Միայն ձմեռուան ամիսներուն գոմի մը մէջ կ'աւանան դպրոց, յորում հաւաքուած 60է աւելի մանուկներ գոմէներու եւ եղներու տաք շունչով կը պատասպարուին ձմեռուան խտութեանէն: Ունին մեծկակ եկեղեցի մը եւ մէկ քահանայ անուո եւ բոլորովին անգէտ իր վեմ պաշտօնին:

Գիւղիս մէջ Աւետ. գործը սկսած է գրեթէ քառասուն տարի առաջ Տ. Յարութիւն քահանայի ձեռամբ: Սա Պօլիս գտնուած ժամանակ կ'օտանայ իր լոյսը եւ վերադարձին աշխարհաբար Սր. Գիրք մը հետը բերելով կ'սկսի եկեղեցիին մէջ կարգալ եւ քարոզել: Բայց որովհետեւ պաշտօնին բերմամբ կ'օտարուէր շատ անգամ իր համադմանց հակառակ գործել եւ խօսիլ՝ կը գոցէ եկեղեցիին դուռը: Բաւական ժամանակ եկեղեցին գոց կը մնայ եւ պաշտամունքներ բոլորովին զը դադրին: Ի վերջոյ կը պարտաւորի ի գործ դնել իր պաշտօնը, բայց կարգ մը արարողութիւնք վերցնելով եւ յաճախ հոգեւոր կարգ մը ճշմարտութիւններ մատնանիլ ընելով եւ քարոզելով: Ասոր կ'ընկերանայ Կարնոյ Աւետ. ժողովրդի անդամներէն Հաճի Պետրոս: Սա գիւղիս մէջ աւանցած իր հողային կալուածներուն պատճառաւ օտարուած էր ժամանակին մեծ մասը հոս անցընել: Երկուքը կ'օգտին տունէ տուն այցելել եւ քարոզել: Բայց ամէն տեղէ կը մերժուին: Այս ժամանակները կ'այցելեն Կարնոյ Պատ. միօրոնարք, Մր. Փիրոս եւ այլք, եւ այնուհետեւ պաշտօնեայք գրեթէ անպակաս կ'ըլլան: Գործը երեսուն տարի գոհացուցիչ ապագայ մը չի խոստանար: Քանի մը համակիր անձինք հազիւ կը զբոսնուին, որք գոմի մը մէջ կը հաւաքուին կիրակիէ կիրակի ժողովներ ընելու:

Գիւղէս կէս ժամ հեռի գտնուող Թէօտէվերան գիւղի Աւետ. ժողովրդի հովիւը Արժ. Սուքիաս Աւետիսեան, որ մինչեւ այսօր երեսուն տարիէ ի վեր նոյն եկեղեցւոյ անձնուրաց մշակն է, յաճախակի այցելութեամբ կ'օգտի կեանքով եւ խօսքով քարոզել, խրախուսել եւ քաջայերել եւ հաւատքով բարի սերմը տերմանել: Յիշեալը քանի մը տարի առ երկու գիւղերը միանգամայն կը հովուէ: 1896ին կը շինուի այժմու շէնքը 150 անձ պարունակելու չափ ընդարձակ: Այդ ժամանակ

կ'օգի երկրորդ շրջանը, ցանուած եւ ժամանակ մը ապարդիւն ետպուած սերմերը նոր նոր ընծիւղներ արձակել կ'օգիտին: Մնայուն պաշտօնէի մը պէտքը օրից օր դգալի կը դառնայ, օրպէս զի միշտ ժողովրդի մէջ գտնուելով լեցնէր անոր հոգեւոր պէտքերը: Միտնարութեան դիմում կ'ըլլայ, եւ իբրեւ քարոզիչ-վարժապետ կը հրաւիրուի կարնոյ Բողոք: Դպրոցի եւ խորհրդի Աւտուածաբանական ճեմարանի շրջանաւարտներէն բնիկ Թէօֆիլէրանցի Պ. Թադէոս Դուկասեանը: Սա կը խօսի ու կը համոզէ, կ'աշխատի ժողովրդին ճանչցնել թէ ինչ է ճշմարիտ Գրիգորիանէի մը պարտականութիւնը առ Աստուած: Սակայն դժբախտաբար դեռ երկու տարի չբոլորած, կը բաժնուի իր օրիցի հօտէն՝ ամպիոնը թափուր թողլով: 1899ին եղբոր մը կը յանձնուի դպրոցի գործը եւ ամպիոնը փոփոխակի կը հոգացուի սկսած եղբայրներով: Մէկ տարի այսպէս կաղն ի կաղ երթալէ վերջ 1901ին կը հրաւիրուի կարնեցի Պ. Թադէոս Պետրոսեանը, օրոյ ամականի չը ժողովուրդը յանձն կ'առնէ վճարել: Յիշեալս եւս թէ՛ դպրոցի եւ թէ՛ ամպիոնի գործը վեր առնելով հաւատարմաբար եւ ջերմեռանդութեամբ կ'աշխատի եւ չորս տարի ետքը իր հրաժարականը կու տայ՝ բեմը դարձեալ քանի մը եղբայր թողլով: Զմեռուան ամիսներուն համար իբրեւ պաշտօնայ կու գայ Պ. Գրիգոր Տ. Արսէնեանը, յետ օրոյ կրկին ժողովրդէն քանի մը կարող անդամներ վեր կ'առնեն գործը: Արդ, մինչեւ հիմա եկեղեցիի երկսեռ անդամոց թիւը 47ը բարձրացած էր: Տարիէ մը ի վեր ամպիոնի թափուր մնալը ժողովրդի օրաին բեռ մը եղած էր: Քանիցս դիմումներ եղան կարնոյ միտնար վեր: Մր. Սթէյփըլթընի: Բայց սա, հակառակ իր հօտ հոն ըրած դիմումներուն, չկրցաւ գտնել յարմար անձ մը ժողովրդի հոգեւոր պէտքը հոգալու: Բայց եկեղեցին չդադրեցաւ աղօթել: Մինչեւ վերջապէս 1905 Սեպտեմբերին Տէրը, լեւելով իր փառք հօտին թախանձանքները, ղրկեց զՊ. Արշակ Հիւսեանը, բնիկ վանեցի: Յիշեալը թէեւ երիտաւորդ, բայց զիտակից իր բարձր կոչումին՝ առջի օրէն իսկ սկըռաւ աշխատի մեծ աշխուժիւ: Գրեթէ առաջին անգամ ըլլալով՝ հաստատեց եկեղեցական կոնստանտ ժողովներ եւ տոմար մը, յորում կը պահուին ժողովներու օրոշումները: Սա իր աշխոյժ ջանիւք եւ աղիւք քարոշներով, մեծ զարկ տուաւ գործին: Այլ ժողովատեղին նեղ կու գայ յօգնախօսուն բազմութեան: Եւ ամանք կ'օտրպուին ցվերջ պաշտամունքին օտքի վրայ օպատել եւ կամ ետ դառնալ: Արդէն իսկ նոր եւ մեծակալ ժողովարանի

մը շինութեան համար Պատ. Մր. Սթէյփըլթընի հետ խորհրդակցած եւ նախաքայլերը առնուած են: Եւ զբաւական օգնութեան համար դիմումներ եղած են քոյր եկեղեցեաց եւ բարեսէր անհատներու: Ուրախութեամբ կ'ըսենք թէ արդէն քանի մը եկեղեցիներէ քաջալերական նուէրներ հասած են մեզ, եւ կը յուսանք որ սեր դիմումները ուրիշ եկեղեցեաց անպտուղ չպիտի ըլլան:

Ըստ մեր ռօվորութեան Հոգ. սկսեալ մինչեւ Մայիսի վերջը ամէն իրիկուն ունինք աղօթից ժողովներ, որոց 60-80 անձինք ներկայ կը գտնուին: Սրտերնուս մէջ դեռ եւս թաքմ կը մնայ յիշատակը հոգեւոր արթնութեան, որ օկտու երեք ամիս առաջ: Քարոզիչի թելադրութեամբ երկու օր ծամապահութեան օր որոշուեցաւ եւ յատուկ Սր. Հոգւոյ գալստեան համար աղօթելու փափաք ունեցող անհատներէ ալ խմբակ մը: Օրէ օր խումբը մեծցաւ: ամէն օրնոր ձայներ, նոր աղօթքներ, մինչեւ իսկ քոյրերէն: Այս հոգ. արթնութեան հետեւանքով հաստատուեցաւ Ե. Գրիգոր Ընկերակցութիւնը օր այժմ քան անդամներ ունի: Դպրոցի յատուկ շէնքի չգոյութեան պատճառով ժողովարանը կը գործածուի նոյն նպատակի համար ալ: Զմեռուան ամիսներու մէջ երկսեռ ուսանողաց թիւը 50ը կը հասնի, մեծամասնութիւնը Բողոքականաց դաւակ: Բայց ամառուան ամիսներու մէջ այս թիւը շատ կը նուազի եւ երբեմն ընդամենը կը գոցուի դպրոցը: Կրթականօրեայ դպրոցը 60-100 երկսեռ աշակերտ ունի օրք երկու վարդերու կը բաժնուին: Քանի մը շաբաթէ ի վեր ունինք վարժուհի մը, Սր. Հայկանոյ Պ. Հիւսեան, օր այժմ քոյրերու մէջ կ'աշխատի փափաքողներուն դասեր տալով: Շաբաթը մի անգամ ալ կանանց յատուկ աղօթքի ժողով տեղի կ'ունենայ վարժուհիի առաջնորդութեամբ: Հարկ է ըսել թէ մեր ներկայ պաշտօնեան միացն ութ ամսոյ պայմանաւ ընդունած էր իրեն եղած հրաւերը: Սակայն ժողովուրդը, տեսնելով կարճ ժամանակուան մէջ անոր ջանքերը, մրաձայնութեամբ առաջարկեց որ քանի մը տարի եւս շարունակէ իր պաշտօնը՝ խոստանալով իբր զնահատում աւելցնել իր թաշակը: Ուրախ ենք օր ան ալ երկու տարուան համար ընդունեց իրեն եղած հրաւերը:

Ասկէ չորս շաբաթ առաջ վեր. Մր. Սթէյփըլթընի հոս այցելուուն առթիւ Հաղորդութեան սեղան բացուեցաւ եւ 16 նոր անդամներ եկեղեցին ընդունուեցան եւ հինգ մանուկներ մկրտուեցան:

ԵԶԵՅ Ե. ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

ՊԱՐՏԻՉԱԿԻ ԲԱՐՁՐ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
ԽՆԱՄԱԿԱԼՆԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ

1906 Յուլիս 27-28ին Պարտիզակի մէջ Վեր. Տր. Չէյմպլըրի նախագահութեամբ Պարտիզակի Բարձր. Վարժարանի խնամակալներուն ժողովը տեղի ունեցաւ : Վեր. տնօրէնին կողմէ Բարձր. Վարժարանի եւ Որբանոցի տեղեկագիրները կարգացուցան եւ տեսնուեցաւ թէ երկու հաստատութիւններն ալ յառաջդիմական եւ գոնացուցիչ վիճակ ունին :

Ի մէջ այլոց տեղեկագրուեցաւ թէ ընթացաւարտներու կողմէ նուէրներու միջոցով կառուցուած եւ անոնցմէ Չէյմպլըր Հօլ անուանուած նորակառոյց չէնքը այս տարի ամառվերջի հանդիսի առթիւ պաշտօնապէս բացուեցաւ : Խնամակալութիւնը պաշտօնապէս ընդունեց այդ չէնքին Չէյմպլըրս Հօլ անուանումը : Որոշուեցաւ որ խնամակալութեան կողմէ Վեր. Տր. Չէյմպլըրի եւ ընթացաւարտներու շնորհակալութիւն յայտնուի եւ յայտնուի երախտագիտութիւնը Աւետիքի եւ Ամբրիկեան թերթի մը մէջ ալ հրատարակուի : Որոշուեցաւ նաեւ մասնաւոր շնորհակալութիւններ յայտնել ընթացաւարտից ընկերութեան նախագահ Տր. Տէր Ստեփանեանի, որ իր կէս-բժշկական գիրքին հառոյթը չէնքին յատկացուց, Միս Նիւնըմի, որ կարեւոր գումար մը փոխ տուաւ առանց տեղօթի, եւ գանձապետ Յար. էֆ. Գիւրքեմանի որ մասնաւոր աշխատութիւններ տուաւ :

Որոշուեցաւ որ Գաղիերէնի աւետան աւելի կարեւորութիւն ընծայուի, եւ ուսուցչական մարմինին վրայ նոր ուսուցիչ մը աւելնայ : Վեր. Տնօրէնը տեղեկագրեց թէ ուսուցչական խումբը անցեալ տարի իր պաշտօնը գնահատութեան արժանի կերպով կատարեց, եւ Մր. Բէնէտիի եւ Մր. Լօթընի աշխատութեանց շնորհիւ վերջին տարւումն Անգղիերէնը ուրիշ տարիներունը գերազանցեց : Որոշուեցաւ որ ուսուցչական մարմինին շնորհակալութեան նամակ մը գրուի եւ խնամակալաց ժողովոյն կողմէ Վեր. Տնօրէնին պաշտօնապէս շնորհակալութիւն յայտնուի, որ այնքան գահացուցիչ կերպով կը վարէ վարժարանը եւ հետզհետէ բարձրագոյն մակարդակի մը կ'առաջնորդէ զայն : Որոշուեցաւ որ խնամակալաց ժողովը տարին երկու անգամ նիստ ունենայ : Տնօրէնը իրաւունք ունի նաեւ ոեւէ ժամանակ ժողով կանչելու պէտք եղած առերես :

• Ե. ԻՍԻԿԵՐԵԱՆ ԳԻՐԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ե. Գրիստ. Ընկերակցութեան աղօթքի ժողով, ժամ 8 (Ը. Թ.) Իսկիւտար, ժողովարանին մէջ, Նիւթ՝ Առակ. Ի. 1 :

ՀԱՅՈՒՆԵԱՅ ՎԱՐժԱՐԱՆ, ԱՏԱԲԱՁԱՐ

Այս վարժարանը, զոր կը վարեն ինն անդամներէ բաղկացած Խնամակալութիւն մը եւ բնիկ ու Ամբրիկացի 11 ուսուցիչներէ կազմուած ձեռնհաս ուսուցչական խումբ մը, հիմնական դաստիարակութիւն մը կու տայ բոլոր իրեն զիմող Հայ աղջիկներուն : Կ'աւանդուին բնական, իմաստասիրական, չափական եւ այլ գիտութիւններ : Մասնաւոր ոյժ կը տրուի Հայերէն եւ Անգլ. լեզուներուն : Կ'ուսուցուին նաեւ Թուրքերէն եւ Ֆրանսերէն լեզուները : Վարժարանին երկու ընդարձակ եւ օդաւէտ շէնքերը, ինչպէս նաեւ Խնամակալութեան երկու բժիշկ անդամները մեծապէս կ'ապահովեն աշակերտներուն առողջութիւնը : Անատոլուի երկաթուղին, որուն մէջ մասնագիծը մինչեւ քաղաքս կ'երկարի, ճամբորդութիւնը խիստ զիւրիս եւ հաճելի կ'ընծայէ : Գիշերօթիկներու տարեթուական է 12 Օսմ. ոսկի, զոր երկու մասնաւորութիւն պէտք է հատուցանել : Դասնակի դասի համար 5 կամ 3 ոսկի կը պահանջուի, դասառութեան թիւին համեմատ : Երգեհոնի դասի համար 2½ ոսկի կը պահանջուի : Վարժարանին Ի. տարեշրջանը կ'սկսի Սեպ. 12 (Ն. Տ.), Դշ. իրիկունը : Վարժարանին նոր յայտագիրն ուղղորդուածն ձրի կը զրկուի :

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել Մր. Փիթի, Պայպլը Հառու, Կ. պոլիս, կամ գրել Տր. Ս. էֆ. Գալպանի, Ատենագետ Խնամակալութեան, Ատախագար :

2—4

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԹՈՒՐԻՒՆՈՅ ԳՈՒԷՃ, ԱՅՆԹԱՊ

Կ. Թ. Գոլէճի 31րդ տարեշրջանը կ'սկսի Սեպ. 12ին : Մուտքի եւ այլ պայմանական քննութիւններ այդ թուականէն առաջ աւարտած ըլլալու են : Յերեկեայ ուսանողներու տարեթուական է գոլէճին մէջ 3 ոսկի, նախակրթարանին մէջ 2. Գիշերօթիկներունը գոլէճին մէջ 11, նախակրթարանին մէջ 10 : Նոր յայտագիրը պիտի հրատարակուի Սեպ. 12ին եւ ձրի պիտի զրկուի ամէն անոնց որոնք խնդրեն գոլէճին Տնօրէնութենէն :

1—3

ԱՐՄԱՐԵԼԻ ԻՆՍՏԻԹՈՒՅ, ԳՈՒԷԱ

(ՃԵՆԱԿԵԱՆ ՎԵՐԺԱՐԱՆ)

Վարժարանիս յառաջիկայ տարեշրջանը կ'սկսի Սեպտ. 13/26ին : Հաստատութիւնս կ'էտ նպատակի ունենալով Բաշք. եւ միանգամայն Գոլէճի-էն կըրթութիւն մը տալ ուսանողներուն կ'աւանդէ Օսմ., Հայ., Անգլ., Ֆրանս., եւ Յունարէն (Յոյներու համար) լեզուները, ինչպէս նաեւ բնական, բնապատմական, փիլիսոփայական, ուսողական, վաճառականական, եւն., գիտութիւնները : Մեծ խնամք կը տանի աշակերտներու ֆիզիքական առողջութեան եւ բարոյական մաքրութեան : Գիշերօթիկներու տարեթուական է 10 Օսմ. ոսկի : Մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել առ Տնօրէն Տօքթ. Ա. Յ. Հայկազեան :

2—5

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆԵՐՔԻՆ

Մայրաքաղաքի Կիրակի Վեհ. Սուլթանը հեռագրով շնորհաւորեց Պարսից Շահը՝ ծննդեան տարեդարձին առիթով եւ շնորհակալութեան հետագիր մը ստացաւ Ն. Վեհափառութենէն։ — Սամսի նորընտիր իշխան Գոնսթանթին Գարաթօթօրի էֆ. մայրաքաղաքը ժամանեց Պիտէնէ, ուր գացած էր առողջական պատճառներով։ Նախորդ իշխան Եանքօ Վիթինոս էֆ. ալ մայրաքաղաքը ժամանեց։ — Ձեռնհաս իշխանութիւնը որոշեց դասերու կարեւորութեան, թիւին եւ աստիճանին համաձայն յաւելումներ ընել ուսուցիչներու ամսաթոշակներուն վրայ, նաեւ Օսմ. Համալսարանի չրջանաւարտներն ալ ուսուցչական պաշտօնի կոչել եւ նոյն հաստատութեան ուսանողներուն թիւը չսահմանափակել։ — Առողջապահական ընդհ. խորհուրդը, նկատելով որ հիւծախտաւորներ կ'երթան կղզիները, որոշեց գիւղազնացութեան չրջանին լրանալուն հականեխական գործողութեան ձեռնարկել կղզիներուն մէջ։

Նահանգներ. Մեքքէի ջուրի ճամբաներու նորոգման յատուկ հանգանակութիւնը մինչեւ հինգշաբթի 1224 363 դահ. արտադրեց։ — Հալէպէ կը հեռագրուի թէ Համա-Հալէպ երկաթուղին երկաթ ձողերուն զետեղումը աւարտած է եւ առաջին կառախումբը Համայէ Հալէպ ժամանած։ — Սէյան, Ճիհան եւ Պէրտան գետերը մաքրելով նաւարկելի վիճակի մը վերածելու եւ անոնց ջրով չրջակայ գետինները ոռոգելու մենաշնորհ խնդրուած է։ — Տէնիզլիի բընձի մշակութիւնը տասը տարի տասանորդէ զերծ կացուցուեցաւ։ Գետնախնձորն արդէն զերծ է այդ տուրքէն։ — Վիճակագրութեան մը համաձայն ելեւմտական 1321 տարւոյն մէջ Պրսւսայի եւ Իզմիրի տեղական չերամի հօւնտին քանակութիւնն էր 213 224 ունկի, մինչ նախորդ տարին էր 213,670։ Ծախուած կէս չոր ու լման չոր խոզակի քանակութիւնն է 7,439,990 քիւօ եւ արծողութիւնը 96 035,106 դահ.։ Մէկ ունկի (25 կրամ) չերամի հօւնտը միջին հաշուով արտադրած է 34 քիւօ խոզակ, նախորդ տարին արտադրած էր 28։ Մէկ քիւօ խոզակի միջին գինն է 12.87 դահ., մինչ նախորդ տարին էր 12.98։ — Այստեղի նահանգը 53,808 հզրմթր. քառ. տարածութիւն ունի, 14 288ր մշակուած, 4 972ր մշակելի, 28.220ր մշակման անյարմար եւ 6.328ր անտառով ծածկուած։ Տարին 5,700,000 գրիւ գարի եւ 4,100,000

գրիւ ցորեն կ'արտադրէ։ Միւս նշանաւոր բերքերն են չոր թուզ 500,000 կենդինար, լեմօն ու նարինջ 40 միլիոն։ Ունի 858.500 արտավար այգի, 359,000ը անկուտ, 400 000ը սեւ ու բարիչ տեսակ խաղող եւ 108,000ը ըստաքի արտադրող։ Երկրագործական Դրամատան զանազան մասնաճիւղերը 52 միլիոն դահ. դրամագլուխ ունէին 1317ին եւ 8 միլիոն դահ. փոխ տուած էին 6,498 երկրագործի։ — Քէրպէլէի մէջ Նէճէֆէ մինչեւ Գուֆէ թրամուէյի գիծ մը հաստատուելու մենաշնորհ տրուած է։ — Գաղթականները, երբ նահանգներու մէջ ծխախոտ մշակեն, երկու տարի տասանորդի տուրք պիտի չվճարեն, վառն զի անոնք որոշեալ ժամանակի մը համար ամէն տեսակ տուրքէ զերծ են։ — Դամասկոսի մեծ մզկիթին մէջ Նահեա էֆ.ի գերեզմանին համար Վեհ. Սուլթանին հրամանով կայս. Անձնական Գանձուէ կողմէ պատրաստուած չքեղ ծածկոցը՝ մեծ հանդէսով նոյն գերեզմանին վրայ զետեղուած է ներկայութեամբ քաղաքային եւ գինուսորական պաշտօնատարներու եւ խսուռն բազմութեան։

Այլ-այլ. Պատժական օրինադրքին 58րդ յօդուածին երկրորդ յաւելումը բարեփոխուեցաւ օտ կերպով. Երբ ոեւէ մէկը խռովարարական մարմնի մը յեղափոխական նպատակը գործադրելու եւ մէկ անձի կամ շատերու կեանքին օպառնալու մտածումով ուժեղանակ (տինամիթ), ուռմը (պոմպա) եւ աւերիչ ուրիշ գործիներ հնարէ, պատրաստէ, փոխադրէ, ներածէ կամ գործածէ, եւ կամ այդպէս ընօղէ երեւ գործակցի, անպատճառ մահուամբ պիտի պատժուի, ձեռնարկը գործնական արդիւնք ունենայ թէ ոչ։ Այն անհատ որ իմանայ նկարագրուած այս արարքները կամ ձեռնարկները, պարտաւոր է անձամբ կամ ուրիշի միջոցով տեղեկութիւն տալ Կառավարութեան։ Երբ հաստատուի թէ մէկը առանց արդարացի պատճառի կամ յոռի դիտումով չէ կատարած իր այս պարտականութիւնը, ցկեանս թիպարտութեան կը դատապարտուի, եթէ ձեռնարկն ի գործ դրուի, իսկ առժամայ թիպարտութեան, եթէ ի գործ չդրուի։ — Ձեռնհաս պաշտօնատուներ որոշեց թէ Մարդահամարի կանոնագրին 60րդ յօդուածին համաձայն չափահաս աղջիկները տուգանքէ զերծ են, բայց 26րդ յօդուածին համաձայն դրամական տուգանք պիտի վճարեն այնպիսիներ, որոնք իրենց անչափահաս աղջիկները արձանագրել չեն տար Մարդահամարի տոմարներուն մէջ։ — Եղեռնադատ Ատեանը 10 օր պայմանաժամ տուաւ Ֆրանսական հիւանդանոցի նախորդ բժիշկներէն Տաղաւարեանի, որ ամբաստանուած է թէ Եգիպտոս փախչելով խռովարարներու մթնցած է։ Եթէ այդ պայմանաժամուն մէջ չվերադառնայ, պիտի զրկուի քաղաք

քային իրաւունքներէ եւ իրացակայութեան պիտի դատուի եւ օտարացեալները պիտի գրաւուին : — Վիճակացոյցի մը համաձայն ելեւմտական 1316 տարւոյն մէջ Թուրքիա ներածած է 42,966 847 դահ. արժողութեամբ խաղախորդուած եւ 38 693, 443 դահ. արժողութեամբ չթանուած կաշի եւ մօրթ : Իսկ արտածած է 10,189 765 կտոր մօրթ 55,275 136 դահ. արժողութեամբ : — Կառավարութիւնը կը մտածէ հանքերու տուրքերը զեղչել, ինչպէս 8 օսկիի զեղչած է քրոմի տուրքը : — Անցեալ օր մայրաքաղաքը հասաւ Ֆրանսայի մէջ շինուած ծովամարտական զորքի, Սուլթան Հիւսէյն : — Օսմ. եւ Հելլենական արտադրութիւններու վաճառման ընկերութիւն մը կազմուեցաւ Աթէնքի մէջ եւ շատեր գնեցին անոր արժեթղթերը, որոնց դուրմար 250,000 Ֆրանքի կը հասնի : — Եգիպտոսի մէջ ժանտախտի երեւան ելելէն մինչեւ Յուլ. 22՝ 394 հոգի մարակուած է եւ 296 մեռած : — Երկրագործական Դրամատան կողմէ կազմակերպուած վիճակահանութեան առաջին տոմսերուն 98,652ը նահանգները եւ 76 437ը մայրաքաղաքի մէջ ծախու հանուած էին : Դուրս գրուածներէն 84,937ը վաճառուած են եւ 16,625ը վերադարձուած : Կ. պոլսոյ մէջ ալ ծախուած է 29,260 տոմս եւ մնացած է 47,177 : Համագումար ծախուած է 111,197 տոմս 2,000,112½ դահ. արժողութեամբ, մէծիւր 19ի հաշուով : Պարգեւի օտ. մանուած գումարն հանելով մնացած է 450 252 դահ. խառն եւ 177 752 դահ. դուրս հասոյթ : Չվաճառուած տոմսերու չափած պարգեւներն են 361, 665 դահ. , որով գաղթականներուն կը մնայ 479, 417 դահ. : Չծախուած տոմսերն ալ ջնջուած են ձեռնհաս յանձնաժողովին ներկայութեամբ :

Բուլղ. խալ. Ատապաղարի հովիւ Վեր. Յովսէփ Ճէճիզեան քանի մը շաբթուան արձակուրդով մայրաքաղաքը եկաւ : — Պրուսայի Աւետարանականներու ազգապետ Մարտիրոս էֆ. Նիկողայոսեան գործով մայրաքաղաքը եկաւ : — Վեր. Հայրապետ Օտեան հրաժարած է Պիլէճիկի եկեղեցիէն : — Ազի-գիյէի ժողովուրդը 220½ դահ. նուիրեց Պրուսայի եւ Այնթապի որբանոցներուն : Այս փոքրիկ ժողովրդին այս ջանասիրութիւնը եւ անձնուիրութիւնը օրինակելի են : Մեզի զրկուած ցուցակէն գոհունակութեամբ կը տեսնենք թէ պղտիկ տղայք անգամ եւ Լուս. եղբայրներ այս նուիրատուութիւններուն մասնակցած են : — Եօզղատի աղջկանց եւ մանչերու վարժարաններուն վկայականի բաշխման հանդէսը գոհացուցիչ կերպով կատարուած է Յուլ. 27ին, եւ կառավարիչ փաշան, կա-

ռավարական ուրիշ պաշտօնեաներ եւ քաղաքին Առաջնորդ Հայրը եւ ուրիշ երեւելիներ իրենց ներկայութեամբ պատուած են հանդէսը : Մանչերու դպրոցին տեսուչն է Արամ էֆ. Թորոսեան, իսկ աղջկանցը՝ Տիկին Թորոսեան :

Հայ Լուս. խալ. էջմիածնի Կաթողիկոսը Պատ. րիարքարան զրկած է նամակ մը, որով կը յանձնարարէ դիւրացնել Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան վարչային գործերը : — Վիէննայի վաճառականներէն Սաչիկ էֆ. Փիլիճեան 100 օսկի նուիրեց ի նպատակ տիրնէի հրկիզեալ Հայ եկեղեցիին վերաշինութեան : — Ջուզեփեան մրցման մասնակցելու համար 13 աշակերտ ներկայացան : Սակայն միայն 4ը արտօնուեցան մասնակցել : — Անցեալ շաբթու մեռաւ Հոսմէական Կաթողիկ Յովաննէս Ալան էֆ. : Կրթուած էր Միթիարեանց քով եւ պաշտօնեայ էր Հանրային Պարտքի Վարչութեան : Մերթ ընդ մերթ օգտակար յօգուածներ կը հրատարակէր Հայ լրագիրներուն մէջ : — Ազգ. Հիւանդանոցի վերջին տեղեկագրէն կը տեսնուի թէ անցեալ տարւոյ հասոյթն եղած է 1,347,889 դահ. եւ ծախքը մատակարարութեան համար 1,269,772 եւ շինութեան, եւն. համար 77 405 : Մէն մի հիւանդի տարեկան ծախքն եղած է 2 323 դահ. : 1,315 հիւանդ դարմանուած եւ 215 մեռած են : Հոգաբարձութիւնը տարւոյն մէջ Տիկին Սանդուխտ Բէլէկեանէ 4,000 օսկի ընդունած է, Տիկին Գարամանեանէ ալ հականեխիչ ջեռոց մը 16 000 ֆր. արժողութեամբ : — Գ. Զաքարեան էֆ. տեղեկագրէն կը հասկցուի թէ Սանառարեան Վարժարանը բարեկարգութեան կարօտ է :

Առեւտրական հրապարակ. Օգոս. 4 (Ն. Տ.) Օ. Ո. 100 ծրէն, Անատոլու կրծք, կը 86 դահ., Անգղիան 112 քաշը 40-41 փր., ըն- -114, Բիզան 43½ փր. տիր, 37-39 : Լաթիւ, Սլեիկ 210, Ալթը, խառն, գըրմա, Սեւ ծով 140-145 : Ալթը, Պալլըքսիւր, քաշը 55 փր. : Թիֆլիս, Էնկիւրի-Եօզղատ քաշը 19½-20 դահ. : Բուրդ, Անատոլու գըրմա, քաշը 7½-8 դահ. : Բաթմալ, Աւանտ, քաշը 6½ դահ. : Ագիւն, Գարաիւր-Պալլըքսիւր 115-118 : Դրամական. Յուլիս 27/9 Օգոս. Օսմ. Միաց. Օ. Ո. 105 20 Բուսի. Երկթղ. ֆր. 446 37 Մէճիտիյէ 107 17 Նաբուլէսն 87 08 Մէթալիք 101 20 Գրիմից 50 Մանր արծաթ 104 10 Անգլ. օսկի 109 28 Բուսիւր ըզլ 90 20 Մանէթ 8 74

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՄԵԾ ԲՐԻՏԱՆԻԱ. Խորհրդարանի նախաշնչանի գումար. Անգղիական Խորհրդարանը շաբաթ (Օգոստ. 4) դադարեցուց իր նիստերը: Այնպես նստաշրջանը պիտի օկոսի Հոկ. 23ին. Երեսփ. Ժողովին եւ նմանապէս Լորտերու Ժողովին մէջ երկուս կողմէ ալ մեծ կարողութիւն ի յայտ բերուեցաւ նստաշրջանին վերջին օրերու վիճաբանութիւններուն միջոցին: Թրանսվալի վարչային կազմական կանոնադիր մը տալու համար կառավարութեան արարքը ճշտու համաձայն չէր խորհրդարանական կանոններու: Սակայն կառավարական շատ որոշ բացառութիւններու առիթ ընծայեց Հարաւային Աֆրիկէի գործերու նկատմամբ եւ ընդհանրապէս լաւ ընդունելութիւն գտաւ Հարաւային Աֆրիկէի մէջ: Խորհրդարանի ներկայացած ոչ մէկ խնդիր այնքան ընդհանուր չահագործութիւն յառաջ բերաւ Մեծ Բրիտանիոյ մէջ որքան նստաշրջանին սկիզբները մատուցուած կրթական ծրագիրը: Անցեալ շաբաթու ատոր վրայ կատարուած վերջնական վիճաբանութենէն ետքը Երեսփ. Ժողովը քուէի յոյժ օտուար մեծամասնութեամբ ընդունեցաւ զայն: Յետոյ եւօրեայ վիճաբանութիւն մը եղաւ խնդրին վրայ Լորտերու Ժողովին մէջ եւ որոշուեցաւ ծրագրին վերջնական ուսումնասիրութիւնն յետաձգել մինչեւ Հոկ. 1902ին հաստատուած կրթական օրէնքը ոչ-Անկլիքաններէն կը նկատուէր անիրաւ ու անարդար հանդէպ բոլոր անոնց որոնք Պետական Եկեղեցիին չեն պատկանիր: Արդի օրինակներն օտուարի կ'ընդգրկմանն Պետական Եկեղեցիի պատկանող եպիսկոպոսներ եւ ուրիշներ, ըսելով թէ դպրոցներու մէջ կրօնական լոկ անյարմարունակական կրթութիւն կ'ընծայէ: Դիտել կ'արժէ թէ ամէն դպրոցի մէջ, ըլլայ պետական, ըլլայ կամաւոր կամ անհատական, Սբ. Գրոց դաս աւանդելու փափաքը գրեթէ ընդհանրական է: Լուծման կարօտ մանրամասնութիւնները շատ են եւ միեւնոյն երկրին մէջ ու միեւնոյն օրէնքներուն ներքեւ գտնուող Անկլիքաններու, Կաթոլիկներու, ոչ-Անկլիքաններու, Հրեաներու եւ սեւէ եկեղեցիի չվերաբերող բանաց գոյութենէն ծագում առնող վէճերը մեծապէս կը դժուարացնեն լուծելի խնդիրը: Կրթական նախարար Մր. Պրերի կողմէ Երեսփ. Ժողովի մէջ խօսուած վերջին ճառը հանդարտութեան, պայծառութեան եւ անաշտութեան տիպար է: Նոյնպէս էր նաեւ Անկլիքան Եկեղեցւոյ գահեւէց Գէնթըրպլերի արքեպիսկոպոսին ճառը, որ յաջորդ օրը խօսուեցաւ

Լորտերու Ժողովին մէջ այն ծրագրին դէմ, զոր Երեսփ. Ժողովը քուէարկեց իրեւ զպրօցներու մէջ աւանդելի կրօնական հրահանգութեան յատուկ օրինագիծ:

Համալսելիւն համալսել. Այս համաժողովը, որ քանի մը օր առաջ Րիօ տը Նանէյրօի մէջ գումարեցաւ, Ամերիկեան այլեւայլ ժողովուրդներու փոխադարձ յարաբերութիւններու կապերը ամրապնդելու փափաքով կազմուած եւ զանազան քաղաքներու մէջ կանոնաւոր ժամանակներ գումարուող համաժողովներէն մին է: Այդ համաժողովը հաստատեց այն հայեացքը թէ Ամերիկա Ամերիկացիներուն կը պատկանի: Միաց. Նահանգներու Արտաքին գործերու նախարար Մր. Բուլթը, յատկապէս գումարուած նստի մը մէջ խօսելով, համաժողովին ընթերցումը եւ անոր ազդեցութեան ու գործութեան շրջանակը բացատրեց: Նախարարին խօսքերն անտարակոյս արտասովոր կերպով արձագանգ պիտի գտնեն Ամերիկեան ցամաքին ամէն կողմը: «Մենք խաղաղութիւնն ապահովելէ տարբեր բան չենք պահանջեր», ըսաւ. «մենք մերինէն ուրիշ հող չենք ուզեր»: Այս խօսքերը լման յայտագիր կը կազմեն: Դժուար չէ որոշել թէ նախարարին խօսքերը ո՞ր աստիճան գնահատելի են ի տես այն քաղաքականութեան, որու նպատակն է Հիւսիսային եւ Հարաւային Ամերիկաներու տէրութիւններուն միջեւ մնայուն ու ամուր կապեր հաստատել, արդէն գոյութիւն ունեցող փոխադարձ շահերու պահպանման համար այն տէրութիւնները իրարու մերձեցնել եւ յառաջդիմութեան ու բարգաւաճման համար փոխադարձ օգնութեան կանոնները անոնց մէջ հաստատել: Մընրօի վարչապետութիւնը վեր ի վերոյ կերպով դիտողները կը կարծեն թէ Ամերիկեան փոքր տէրութիւնները Հիւսիսային Ամերիկայի կառավարութեան խնամակալութեան տակ մնացած են եւ յաւիտեան ալ պիտի մնան: Սակայն գլխովին ռիսկ է այս: Յիշեալ վարչապետութիւնը ուշի ուշով քննողները, անոր հետեւանքները ի նկատ առնողները, կ'ընդունին թէ Ամերիկեան փոքր տէրութիւնները Հիւսիս. Ամերիկայի կառավարութեան ազդեցութենէն օգտուելով երջանկութեան եւ բարգաւաճման կը դիմեն: Ամերիկեան փոքր տէրութիւններու միջեւ մերթ ընդ մերթ ծագող անհամաձայնութիւնները բոլորովին պիտի անհետանան շնորհիւ այն քաղաքականութեան, որու կը հետեւի Հիւսիս. Ամերիկայի կառավարութիւնը: Ապագային մէջ անոնց միջեւ պատերազմի առիթ պիտի չըլլայ: Թէ՛ Հիւսիս. Թէ՛ Հարաւ. Ամերիկայի տէ-

բուժիչները նոյն խանդով ու ջանքով պիտի աշխատին որ խաղաղութիւնը չարունակէ : Անսարակոյս Եւրոպացիներուն քիչ չափ զարմանք կը պատճառէ Ամերիկացիներու այս վսեմ քաղաքականութիւնը : Եւրոպացիները, դարերէ ի վեր՝ իրարու հակառակ ուղղութեան մը հետեւիլ իրենց կանոն ըրած ըլլալով, բնաւ հաւանականութիւն չէին ընծայեր Ամերիկացիներու այդ ընթացքին : Ահա այս մասին ալ Ամերիկացիները լաւ դատ մը կ'ընան տալ Եւրոպացիներուն, իրաւագիտութեան վրայ հիմնուած սոյն ընթացքը, յառաջդիմութեան ու բարգաւաճման վրայ հաստատուած այս քաղաքականութիւնը, որ մը անտարակոյս կանոն ու նշանաբան պիտի ըլլայ բովանդակ քաղաքակիրթ աշխարհի, իբրեւ

Ալէն Զինու զէջ. փեքինէ կը ծանուցուի թէ Զինացիներու լաւագոյն դասակարգին մէջ մեծ անձկութիւն կը տրիէ այն ահագին ծաւալման համար, զոր խաշխաշի մշակութիւնը գտած է այդ պետութեան մէջ : Ափիւն շատ չգործածելի պաշտօնական չըջանակներու մէջ, կ'ըսուի : Կ'ընդունուի թէ մինչ Զինացեան 300 տակառաշափ ամփրոն կ'արտածուի Զինացեան, 3000 տակառաշափ ալ բուն Զինացեանի մէջ կ'արտադրուի : Շատ մօրփին կը գործածուի, մանաւանդ յօրմէհետէ ճափոնցիները ենթամորթային ներարկումներու յատուկ մեծաքանակ ածան գրեխներ ներմուծեցին : Խելահաս Զինացիներ կ'աշխատին թէ՛ ափիւնի ներածումը սահմանափակել եւ թէ՛ խաշխաշի մշակումը : Սակայն կը վախնան որ յանկարծ կը կտրեն ներածման մաքսային հասոյթը եւ խաշխաշի արտադրութեան տուրքը, կ'ուզուի կառավարական պաշտօն չտալ այնպիսիներու որոնք ափիւն կը գործածեն : Զինու մէջ եւ Զինէ դուրս ամէն բարի անձեր պիտի հրճուին, երբ ափիւնամոլութեան իշխանակար ունակութիւնը ընաշինջ բարձուի :

Այլեւայլ. Անցեալ ուրբաթ գիշեր հրդեհ ծագեցաւ Միլանի ցուցահանդէսին Բտալական եւ Հունգարական բաժիններուն մէջ եւ զարդարուեցողի եւ ճարտարապետութեան տաղաւարները ամբողջովին այրեցան : Զեռնհաս իշխանութիւնները կը հաստատեն թէ իշխուք 30 միլիոն ֆրանքը կ'անցնի : Բիքորտի երաժշտութեան հաւաքածան եւ Վէրտի, Բօսինի եւ Փանչիէլիի գլուխ գործոցներուն բնագիրները մօխիւր դարձան : — Պերլինէ կը հեռագրուի թէ Ֆրիտրիխսոնֆ Դոնակին մէջ մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնուին Էտտելրա թագաւորին ընդունելութեան համար :

Երկու վեհապետներուն տեսակցութիւնը տեղի պիտի ունենայ ամօրյա 15ին : Կայսրն իր օգոստոս փառ հիւրը պիտի դիմաւորէ Գրոնաթֆ կայսրանին մէջ եւ երեկոյին չքօսեղան պիտի տրուի դոնակին մէջ, Յաջորդ օրը Ն. Վեհափառութիւնները մէկտեղ Համալուրկ պիտի երթան, ուրկէ Էտտելրա թագաւորը կէսօրին պիտի մեկնի դէպի Մարիէնպատ : — Գերման քահաժառանգին որդւոյն մկրտութիւնը տեղի պիտի ունենայ ամօրյա 27ին : — Զօր. Լինիէվիչ Մայր. Արեւելքի ցամաքային եւ ծովային զօրաց վերին հրամանատար կարգուեցաւ : — Վիէնայի զինուորական պաշտօնաթերթը կը ծանուցանէ թէ Ֆրանց Եօզէֆ կայսրը արտօնած է կայս. եւ արքունի ինքնաշարժներու կամաւոր խուժի մը կազմութիւնը : Նօրակազմ խուժը Սիլեզիոյ մեծ ռազմափորձերուն ժամանակ բանակի ընդհանուր հրամանատարին իշխանութեան ներքեւ պիտի դրուի : — Վիէնայի մէջ օստօրիկ տաք կ'ընէ եւ արեւազարկի դէպքեր կը ծանուցուին : — Ռուս վարչապետ Մ. Սթոլիպին եւ Արտաքին գործերու նախարար Մ. Իզվոլսքի հրաժարած են : — Շարաթ Վիէնայի մէջ ամուսնացաւ Յունաստանի Վարչապետին օրդին Մ. Թէօթօքիս Օր. Էլէն Ախիլոփալոսի հետ : Փետան Վիէնայի Յունական դեսպանատան պաշտօնեայ է : — Մատրիտէ կը հեռագրուի թէ Բտալական Նալլի-յիռնէ Զնէրուէ ընկերութեան Սէրէօ չօգնաւ փալատ հրուանդանին մօտերը ընկղմած է : Խեղդուածներու թիւը յայտնի չէ : Պակօած ուղեւորներու թիւն է 358, եւ կը վախցուի թէ առնոց 300էն աւելին մեռած են : Սան Փափօի արքեպիսկոպոսը խեղդուած է : Փարայի արքեպիսկոպոսը եւ Բիօ տը Եանէյրօի Աւստրիան հիւպատոսը ազատուած են : Նաւազնեքէն ոչ մին ընկղմած է եւ նաւուն բոլոր թղթերը ազատուած են : Աղէտը կը վերագրուի նաւապետին սխալ մէկ շարժման, որու հետեւանքով նաւը խաբակներու ընդհարած է : — Սըր Հէնրի Բէմպըլ Պէնրմէն հինգշաբթի Մարիէնպատ պիտի ուղեւորէր՝ հօն մնալու համար Էտտելրա թագաւորին հետ : — Սաքս Քոպուրկ Կոթայի Լուիս իշխանին կիրք Մաթիլտ իշխանուհին մեռաւ : Հանգուցեղաւ Պափիէրայի Լուիթփօլտ խնամակալ իշխանին դուստրն էր 1877 Օգոս. 17ին ծնած եւ 1900 Մայիս 1ին ամուսնացած : Կը թողու երկու զաւակ, մանչ մը հինգ տարեկան եւ աղջիկ մը գրեթէ երկու տարեկան : — Մեծ դուքս Նիքոլա Նիքոլայէվիչ Ռուսական բանակին օգարապետ կարգուեցաւ : — Արեւազարկի դէպքեր կը ծանուցուին Նիւ Եօրքէ :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ԶԵՐԱՆԻ Ա. ՅԱՅՈՐ ԳՕՑԱԶԵՆԻ

Ֆինանսօրաք եղօնշուք Ամերիկացի խաճ